

HJORT

Helsedirektoratet
Postboks 220, Skøyen
0213 Oslo
Sendes kun på e-post: postmottak@helsedir.no

Vår referanse:
M 3910654.2

Deres referanse:
22/54734

Ansvarlig advokat:
Kristian Brandt

Oslo, 14. mars 2023

KLAGE PÅ HELSEDIREKTORATETS VEDTAK OM AVSLAG PÅ SØKNAD OM TILSKUDD

1 INNLEDNING

Det vises til Helsedirektoratets vedtak av 21. februar 2023 om avslag på Forandringsfabrikkens søknad om tilskudd etter tilskuddsordningene «Frivillig rusmiddelforebyggende og spillavhengighetsforebyggende innsats», «Mobilisering mot ensomhet», «Psykisk helse i skolen» og «Driftstilskudd til bruker- og pårørendeorganisasjoner innen psykisk helse, rus og voldsfeltet».

På vegne av Forandringsfabrikken («FF») påklages avslaget.

Denne klagen består av dette klagebrevet og følgende redegjørelser, som må anses som del av klagen:

- Redegjørelse fra styreleder Arild Bjørndal
- Redegjørelse fra proffer i Forandringsfabrikken

Klagen har også følgende vedlegg

- Vedlegg 1: Uttalelser om FFs undersøkelser, v/ professorene Skivenes, Bjørndal og Spies
- Vedlegg 2: Uttalelse fra Universitetsforlaget v/ redaktør Bjørnebekk
- Vedlegg 3: Uttalelser fra 38 av dagens proffer, om hvorfor FF trengs
- Vedlegg 4: Forandringsfabrikken gjennom 2021-2022, fortalt i bilder (ettesendes)

Forandringsfabrikken har i en årrekke vært en sentral premissleverandør på oppvekstområdet og har vært svært viktig for mange av de barn og unge som har vært en del av Forandringsfabrikkens tilbud. Vi viser i den forbindelse til proffenes redegjørelse for Forandringsfabrikkens virksomhet i dag.

Forandringsfabrikken mottok et felles avslag på søknadene i de fire tilskuddsordningene, som begrunnes med at Helsedirektoratet ikke kan se «at stiftelsen i tilstrekkelig grad ivaretar barn og unges beste». Avslaget mottok FF fire arbeidsdager etter at den siste og mest omfattende søknaden var sendt inn. Avslaget som Helsedirektoratet har truffet for 2023, har gjort at flere andre finansieringskilder, som Forandringsfabrikken i årevis har fått tilskudd fra, nå har avslått FFs søknader om tilskudd. Konsekvensen av Helsedirektoratets avslag er at Forandringsfabrikken må legge ned virksomheten.

Forandringsfabrikken er selvsagt klar over at de ikke av den grunn har rettskrav på tilskudd. Samtidig må det foreligge forholdsmessighet mellom de formålene Helsedirektoratet skal forfølge gjennom de ulike tilskuddsordningene og konsekvensene av avslaget. Det vises i denne sammenheng til at Helsedirektoratet ikke har begrunnet avslaget i tildelingskriteriene i de ulike tilskuddsregelverkene, noe som må innebære at Helsedirektoratet mener Forandringsfabrikkens prosjekter vil sikre god måloppnåelse.

Forandringsfabrikken ber om at avslaget omgjøres og at det tildeles tilskudd som omsøkt. For at Helsedirektoratet skal ha tilstrekkelig trygghet for at barn og unges beste ivaretas i alle deler av Forandringsfabrikkens virksomhet, foreslår Forandringsfabrikken at tilskudd eventuelt gis på nærmere bestemte vilkår. Dette vil på den ene siden sikre at det viktige arbeidet Forandringsfabrikken gjør får fortsette, samtidig som Helsedirektoratet gis anledning til utvidet kontroll med virksomheten.

Nedenfor følger en nærmere redegjørelse for klagegrunnene.

2 NÆRMERE OM KLAGEGRUNNENE

2.1 Merknader til Helsedirektoratets begrunnelse

2.1.1 Overordnet

Innledningsvis er det grunn til å understreke at Forandringsfabrikken har hatt innvendinger til KPMGs undersøkelse. Det vises også til vår betenkning om undersøkelsen, der vi blant annet konkluderte med at KPMGs undersøkelse ikke er gjennomført i henhold til alminnelig anerkjente prinsipper for denne type undersøkelser. Dette gjelder blant annet i forhold til premisser, faktum i saken, vurderinger, skjønnsutøvelse og konklusjoner. Forandringsfabrikken er derfor også kritiske til den måten Helsedirektoratet bruker rapporten i avslaget om tilskudd.

Forandringsfabrikken har likevel tatt kritikken som kom frem våren 2022 på alvor. Det vises til oversikten over de tiltakene Forandringsfabrikken har satt i verk gjennom 2022, og styreleders og proffers beskrivelse av Forandringsfabrikken anno 2023.

I avslaget har Helsedirektoratet gjentatt påstander og konklusjoner fra KPMGs rapport og fremsatt nye påstander mot Forandringsfabrikkens virksomhet. Hovedbegrunnelsen for avslaget er at stiftelsen ikke i tilstrekkelig grad ivaretar barn og unges beste. Vi vil særlig bemerke at vedtaket er truffet uten at det er innhentet informasjon fra Forandringsfabrikken eller at Helsedirektoratet har snakket med noen i Forandringsfabrikken i forkant, til tross for at styreleder flere ganger har bedt Helsedirektoratet om dialog.

Det er oppsiktsvekkende at et vedtak som konkluderer med at Forandringsfabrikken ikke ivaretar barn og unges beste, er gjort uten at noen av de mange barn og unge som deltar og henter mening i arbeidet har fått uttale seg direkte om det denne saken gjelder, det vil si om Forandringsfabrikken gjennom undersøkelser, scenepresentasjoner og arrangement/aktiviteter ivaretar barn og unges beste. Barn skal få uttale seg fritt om det saken gjelder, og deres synspunkt skal være et sentralt moment i vurderingen av hva som er barns beste.

2.1.2 Ivaretagelse av unge proffer i Forandringsfabrikken

Helsedirektoratets hovedbegrunnelse for å avslå tilskudd for 2023 er usikkerhet rundt ivaretagelse av barn og unges trygghet knyttet til scenepresentasjoner. Konklusjonene bygger på beskrivelser av noen enkelthendelser, basert på intervju av tidligere proffer i media og/eller hos KPMG. Proffundersøkelsen fra 2022, som vi kommer tilbake til, omfatter også dagens proffer og gir et mer representativt bilde. Den viser overordnet at 98% av proffene opplevde det trygt å være med på FF-aktivitet og at 96% av proffene hadde opplevd det som trygt/som regel trygt nok til å dele sine viktigste råd i scene-presentasjon.

Helsedirektoratet trekker i stedet frem KPMGs undersøkelse, der KPMG mener de har sannsynliggjort at noen unge tidligere har blitt utsatt for et urimelig press om å formidle i scenepresentasjoner, at hensynet til å gjennomføre Forandringsfabrikken planlagte aktiviteter har blitt prioritert høyere enn barnets behov og at noen barn har opplevd press til å delta også etter å ha sagt nei. Forandringsfabrikken har tidligere overfor Bufdir satt disse påstandene inn i sin rette sammenheng, se Forandringsfabrikken tilsvar 16. januar 2023 til forhåndsvarsel fra Bufdir. Forandringsfabrikken har lært av denne kritikken, endret rutiner og forsterket både forebyggende arbeid og etterarbeid.

Samtidig er det nødvendig å vurdere alvorlighet og hyppighet av tidligere enkelthendelser, når den reelle effekten av vedtaket vil være nedleggelse. Mer enn 1000 proffer har vært aktive i Forandringsfabrikken, og de fleste har deltatt i formidlingsarbeid som har vært høyt verdsatt av dem og etterspurt av mottakerne. Forandringsfabrikken har hatt svært få negative hendelser.

Helsedirektoratet hevder også at Forandringsfabrikken ikke har hatt etiske retningslinjer eller rutiner for kartlegging og vurdering av risiko, og at Forandringsfabrikken ikke har beskrevet hvordan barn og unge har blitt fulgt opp i etterkant av slike situasjoner. Forandringsfabrikken har imidlertid oversendt retningslinjer og rutiner knyttet til alle Forandringsfabrikken aktiviteter, både for 2022 og rutineene for 2018–2022. Forandringsfabrikken har siden oppstart kontinuerlig vurdert risiko og hatt rutiner for hvordan vanskelige situasjoner skal følges opp. Dette har vært avgjørende blant annet for at Forandringsfabrikken har kunnet gjennomføre 13 camper, mer enn 50 helgesamlinger, 300 profftreff mv., med et svært lavt antall alvorlige hendelser, totalt sett. På sommercamp kommer eksempelvis ungdommer rett fra barneverninstitusjoner og innleggelse i psykisk helsevern. Det lar seg ikke gjøre å gjennomføre slike opplegg uten omfattende opplæring og risikoreduserende tiltak, basert på rutiner og retningslinjer.

Når det gjelder Helsedirektoratets slutninger og tolkninger av proffundersøkelsen fra 2022, vil Forandringsfabrikken presisere at denne undersøkelsen ble gjennomført for å gi Forandringsfabrikken et fullstendig og dekkende bilde av proffenes erfaringer med ulike aktiviteter i Forandringsfabrikken og deres råd til hva Forandringsfabrikken kan gjøre annerledes. Den direkte årsaken til at undersøkelsen ble gjennomført, var at KPMG skulle snakke med et svært begrenset antall av dagens proffer (tre personer), og utelukkende proffer over 18 år. Det var avgjørende for Forandringsfabrikken å få tilbakemeldinger fra et stort og mest mulig representativt utvalg, der mange også er under 18 år, som et godt grunnlag for å iverksette eventuelle tiltak.

Proffundersøkelsen kan slik sett sammenlignes med en ordinær arbeidsmiljøundersøkelse. Proffundersøkelsen og oppfølgingen av resultatene er viktig i styrets arbeid med å sikre barn og unges trygghet, og har vært ett av mange tiltak som er gjennomført i etterkant av kritikken som ble fremsatt

våren 2022. Resultatene fra proffundersøkelsen ligger åpent tilgjengelig på Forandringsfabrikkens nettsider, og er gjennomført av Arbeidsmiljøseneteret. Forandringsfabrikken mener at KPMG i større grad skulle ha sett hen til og vektlagt resultatene fra denne undersøkelsen.

Helsedirektoratet refererer slik til proffundersøkelsen på side 3 i vedtaket:

Selv om et flertall av proffene ikke har opplevd situasjonen som utrygg eller vært usikre på om det de har gjort har vært greit, er det for Helsedirektoratet avgjørende at et vesentlig mindretall eksplisitt har opplevd situasjonen som utrygg, at de har måttet dele konklusjoner de ikke er enige i, eller vært usikre på hvordan uenighet om budskapet som skulle formidles vil bli møtt av voksne. Funnene fra proffundersøkelsen underbygger at dette ikke er snakk om kun enkelthendelser, og at stiftelsen ikke har hatt nødvendige og tilstrekkelige rutiner for å håndtere slike situasjoner.

Undersøkelsen ble gjennomført for å skape grunnlag for læring, men det er ikke tvil om at den i stor grad dokumenterer at dagens unge i Forandringsfabrikken opplever det som trygt og meningsfullt å delta i arbeidet. Forandringsfabrikken mener at flere av Helsedirektoratets konkrete slutninger knyttet til proffundersøkelsen er upresise. Dette fører også til uriktige tolkninger flere steder i avslaget. Vi vil her oppklare noen av misforståelsene knyttet til fremstillingen gitt av Helsedirektoratet. Bare ved å hente fram noen av fritekstkommentarene er det lett å se nyanseringen:

- 5% har opplevd å måtte presentere råd de ikke var enige i flere ganger, 22% noen få ganger. I undersøkelsen utdypet proffer hvorfor de svarte slik: «Vil gjerne presentere hovedsvar fra mange barn, trenger ikke være enig i alt, vil få frem det mange har svart, fint å si ting ikke bare fra seg og å bidra for andre. Nyere proffer må først velge råd, for at de skal få mestringsfølelse».
- 4% mener at det ikke har vært trygt eller sjelden har vært trygt å dele sine råd. I undersøkelsen utdypet proffer hvorfor de svarer slik: «Publikum sitter på telefonen, følger ikke med, viser ikke respons, ser sure ut eller hvisker, salen stiller personlige spørsmål, har kroppsspråk som gjør oss usikre. Normalt å være litt nervøs, er nytt/uvant og litt skummelt før du ble vant til det».
- 8 % «mener at det ikke har vært lett når det var noe de ikke ville fortelle fra scenen», mens 6 % «forteller om litt forskjellige erfaringer», «hele 23 % er usikre på/vet ikke om det har gått fint». I undersøkelsen utdypet proffer hvorfor de svarer slik: «Uvant å si sin mening, vant til at voksne bare bestemmer, usikre fordi voksne tidligere har vært sinte eller reagert dårlig, lite tillit til voksne, antar at ansatte i FF er som tidligere voksne og tror snillheten er fake».
- 13% oppgir at de ikke har blitt tatt godt imot hvis de har forsøkt å si fra hvis noe ikke var greit, mens 8% oppgir at de har blitt mottatt sånn passe. I undersøkelsen utdypet proffer hvorfor de svarer slik: «Den voksne kan ha sett stressa ut, usikker ut, har snakket på en måte som gjør oss litt usikker, vi kan ha forventninger om rask løsning, men har ikke fått det som vi vil, dårlige erfaringer fra tidligere gjør ting større enn det er».

2.1.3 Personvern

Helsedirektoratet peker i sin begrunnelse for vedtaket på stiftelsens rutiner for samtykke, og viser til Forandringsfabrikkens tilsvar til Bufdir, der Forandringsfabrikken har vist til at personvernregelverket ikke gjør seg gjeldende ved foredrag som det ikke gjøres opptak av.

Det er noe uklart hva Helsedirektoratet mener, men det kan synes som om Helsedirektoratet mener at påpekingen av at personopplysningsloven og GDPR ikke gjelder ved foredrag som det ikke gjøres opptak av, innebærer at Forandringsfabrikken ikke tar tilstrekkelig hensyn til barn og unges personvern.

Dette må bygge på en misforståelse av det Forandringsfabrikken fremholdt i sitt tilsvar til Bufdir. KPMG har i sin rapport konkludert med at Forandringsfabrikken har brutt «personopplysningsregelverket». Denne konklusjonen var gjentatt i forhåndsvarselet fra Bufdir. I Forandringsfabrikkens tilsvar er det påpekt at personopplysningsloven og GDPR ikke får anvendelse på de forholdene KPMG omtaler. Man må kunne forvente at KPMG anvender korrekt regelverk dersom de i en rapport skal konkludere med at det foreligger lovbrudd.

Når det er sagt, mener Forandringsfabrikken at de i tilstrekkelig grad har ivaretatt personvern hensyn ved håndtering av samtykke fra barn og unge. I lys av den kritikken som er kommet, har Forandringsfabrikken forsterket rutinene for samtykke og personvern knyttet til alle typer aktiviteter som involverer proffer. Dette er gjort i dialog med Datatilsynets veiledningstjeneste. Forandringsfabrikken har også gjennomført personvernkonsekvensvurderinger i samarbeid med SIKT personverntjenester. Alle organisasjoner arbeider med å implementere GDPR på gode måter, som en del av et kontinuerlig forbedringsarbeid. Det er ikke spesielt for FF.

2.1.4 Forandringsfabrikkens metoder for innsamling og bearbeiding av barn og unges erfaringer

Helsedirektoratets vurderinger av Forandringsfabrikkens metoder for innsamling og bearbeiding av barn og unges erfaringer er basert på KPMGs rapport og konklusjoner. Helsedirektoratet viser til at KPMG

konkluderer med at den kvalitative metodikken *Participatory Learning and Action* som Forandringsfabrikken benytter, er godt egnet for formålet om å få frem barns erfaringer. Videre fremheves at Forandringsfabrikken får samlet erfaringer fra mange barn, og at det er jobbet godt med å samle erfaringer fra barn fra ulike områder i Norge og med ulike bakgrunn.

Forandringsfabrikken understreker at KPMG konkluderer med at Forandringsfabrikkens metode fremstår som hensiktsmessig og at det over tid har skjedd en profesjonalisering av arbeidet med undersøkelsene. Dette er i overensstemmelse med uttalelser fra anerkjente forskere, som alle vurderte metoden som godt egnet og at Forandringsfabrikken bruker metoden på en god måte. Forskerne vektlegger blant annet at metoden bidrar til at mange ulike barn og unge kan delta gjennom et sterkt fokus på trygghet, at Forandringsfabrikken stiller nøytrale og ikke-førende spørsmål, at det er barnas ord og uttrykk som presenteres i rapportene og at transparensen i fremgangsmåten gir stor tillit til resultatene, se nærmere utdypninger i vedlegg 1 og vedlegg 2.

At Forandringsfabrikken gjennomfører undersøkelser av høy og etterprøvbart kvalitet, fremgår også under punkt 4.12.1 i rapporten til KPMG:

I rapporten vi har gjennomgått fra 2022 er det tydelig meningsmangfold i hva barn har svart, og dette meningsmangfoldet kommer også frem i rapporten. På tester vi har gjort av hovedsvar, i de tilfeller det har vært mulig å etterprøve de tallmessige fordelingene, er vår vurdering av formidlingene av funnene er representative for det barna har svart.

Helsedirektoratets gjengir også noen betenkeligheter fra KPMG:

Samtidig utfordres Forandringsfabrikken på at det tydeligere bør komme frem at det også finner sted en tolkningsprosess. Det er ikke åpenbart at rådene som gis, følger direkte av det barna har sagt. Rådene fremstår ikke som urimelige i lys av barnas erfaringer, men det er ikke ensbetydende med at dette er oppsummerte råd fra barna.

Helsedirektoratet opplyser at de «deler KPMGs betenkn timer her». Videre fremhever direktoratet at det forhold at

27 % av barn og unge som skal formidle rådene «fra scenen» som har opplevd å måtte presentere råd de ikke kjenner seg igjen i underbygger kritikken av metoden for hvordan barn og unges erfaringer blir omskrevet til råd.

Helsedirektoratet har her koblet sammen to atskilte kritikkpunkter, gjort sin egen tolkning og laget en feilaktig fremstilling:

- I undersøkelsene spørres det både om erfaringer fra møte med systemene og råd til systemene. Rådene i rapportene er råd som går igjen fra mange barn i undersøkelsene. KPMG fant at i deler av én av de fire casene som de undersøkte (fra 2020), hadde undersøkerne skrevet oppsummerte erfaringer om til råd. Dette gjaldt altså ikke i de andre casene og er en praksis FF ikke benytter. Alle som driver undersøkelser av dette slag vil av og til gjøre en feil som dette, men dette er «pirk» som Forandringsfabrikken dessuten har lært av.
- I proffundersøkelsen var et av spørsmålene om proffene har «opplevd å måtte presentere et råd, du ikke var enig i, til et publikum». Helsedirektoratet mener dette er fordi at rådene som gis ikke følger direkte av det barna sier i undersøkelsene. Dette stemmer ikke, se utdypende forklaring under punkt 2.1.2 for hva som ligger bak de 27%.

Forandringsfabrikken anser Helsedirektoratets bruk av undersøkelsen (både gjennom denne feilkoblingen og samlet) som tendensiøs og ikke i samsvar med det som anses som forsvarlig saksbehandling.

Det er ikke grunnlag for å legge vekt på mangler i Forandringsfabrikkens arbeidsmetode ved avgjørelsen av om tilskudd skal gis. Forandringsfabrikken har utarbeidet gode metoder for oppsummering og formidling av kunnskap, som både sørger for at formidlingen av barn og unges erfaringer skjer på en troverdig og formålstjenlig måte, samtidig som de sikrer god ivaretagelse av barn og unge. Forandringsfabrikken har bred støtte for metodevalgene, og undersøkelsene gjennomføres på gode måter.

2.2 Rettslige anførsler

2.2.1 Forandringsfabrikken oppfyller vilkårene for tilskudd

Det er på det rene at Helsedirektoratets avgjørelse av om tilskudd skal gis, beror på et skjønn. De ulike tilskuddsregelverkene setter imidlertid rettslige rammene for hvilke forhold og hensyn det saklig kan legges vekt på ved behandlingen av søknader. I regelverket for tilskuddsordningen «Driftstilskudd til bruker- og pårørendeorganisasjoner innen psykisk helse-, rus- og voldsfeltet» fremgår tildelingskriteriene av punkt 6. Det følger av regelverket at det gis tilskudd til organisasjonenes kjerneoppgaver, som inkluderer:

- Aktiv bruker- og/eller pårørendemedvirking på alle nivåer, eksempelvis påvirkningsarbeid og deltakelse i råds-, utvalgs- og arbeidsgrupper på politisk/system- og tjenestenivå.
- Innsamling, systematisering, bruk og formidling av bruker- og pårørendeerfaringer/-kunnskap.
- Rekruttering, opplæring samt kontinuerlig veiledning og oppfølging av bruker- og pårørenderepresentanter knyttet til organisasjonene. Søkerne skal tilstrebe best mulig geografisk utbredelse i tilgjengelig bruker- og pårørenderepresentasjon, også gjennom samarbeid med hverandre.

Det er videre «et krav» at organisasjonen samarbeider med:

- andre bruker- og pårørendeorganisasjoner og/eller andre brukermiljøer
- det offentlige tjenesteapparatet som kommuner, statsforvalteren, fylkeskommuner og helseforetak
- utdanningsinstitusjoner og kompetansesentre/-miljøer.

Vurderingskriteriene som er oppgitt i en egen tabell er knyttet opp mot blant annet sammenhengen mellom målet for tilskuddsordningen og kjerneoppgavene/aktivitetene som er beskrevet i søknaden. Det fremgår videre at det skal foretas en vekting, der «Oppgaver/tiltak» teller 60 %, «Søknad» 20 % mens «Budsjett» teller 20 %.

De øvrige regelverkene inneholder alle en bestemmelse som omhandler «Tildelingskriterier», som slår fast at dette skal skje på bakgrunn av en «Skjønnsmessig vurdering med utgangspunkt i forventet måloppnåelse». Videre inneholder samtlige regelverk, inkludert forskrift om tilskudd til frivillig rusmiddelforebyggende og spillavhengighetsforebyggende innsats, egne bestemmelser som regulerer målet med tilskuddsordningene. Det dreier seg blant annet om å «bygge opp under frivillig sektors rusmiddel- og spillavhengighetsforebyggende innsats», «utvikle og iverksette effektive tiltak for å forebygge og redusere ensomhet og bidra til bedre helse og livskvalitet i befolkningen», «[s]tyrke læring, helse og trivsel til de elever i skolen som har psykiske vansker eller lidelser», samt «integre bruker- og/eller pårørendemedvirking i helse- og omsorgstjenestens utvikling og kvalitetsforbedring av tjenestetilbud innen psykisk helse-, rusmiddel-, og voldsfeltet». Formålene knytter seg altså til å forbedre ulike velferdstjenester og tilbud i samfunnet.

Forandringsfabrikken gjør gjeldende at søknadene oppfyller kravene i de ulike tilskuddsordningene det er søkt på, og at tilskudd dermed skal tildeles.

2.2.2 Avslagene er basert på feil faktum

Hvilke hensyn det er relevant å legge vekt på i avgjørelsen av om tilskudd skal gis, beror som nevnt på det rettslige grunnlaget for tilskuddsordningen. Det sentrale hensynet ved alle tilskuddsordningene er i hvilken grad søknaden er egnet til å oppnå formålene med tilskuddsordningen.

Helsedirektoratets avslag er utelukkende begrunnet i tidligere forhold, og bærer preg av å være en sanksjon. Tilskuddsregelverkene åpner ikke for å legge vekt på tidligere hendelser i vurderingen av om tilskudd skal gis, så lenge den aktuelle virksomheten ikke er utelukket fra tilskuddsordningen. Det er riktignok åpnet for å legge vekt på *måloppnåelse* for tidligere år, men dette forutsetter at det er foretatt en evaluering av måloppnåelse for de tidligere årene.

Selv om tilskuddsregelverkene ikke sier noe uttrykkelig om det, er Forandringsfabrikken naturligvis enig i at ivaretagelse av barn og unge er et relevant hensyn å legge vekt på. I den grad tidligere hendelser kan kaste lys over hvordan situasjonen vil være for det aktuelle tilskuddsåret, må disse prognosene være forsvarlige og basert på et korrekt faktisk grunnlag på vedtakstidspunktet. De tidligere hendelsene må også vurderes opp mot de øvrige tildelingskriteriene. Avgjørelsen må med andre ord bygge på et tilstrekkelig og oppdatert beslutningsgrunnlag, inneholde en balansert og tilstrekkelig bred avveining og ha en tilfredsstillende begrunnelse. Dette innebærer at sentrale hensyn ikke kan overses i vurderingen, jf. forutsetningsvis Rt-2008-96 (avsnitt 63).

Helsedirektoratet har lagt til grunn et feilaktig og upresist faktisk grunnlag, se punkt 2.1 ovenfor.

Helsedirektoratet har ikke i tilstrekkelig grad hensyntatt alle de grepene Forandringsfabrikken de siste årene har gjort, for å sikre ivaretagelse av barn og unge i Forandringsfabrikken. Noe av det systematiske arbeidet som er gjort gjennom 2022, er:

- FF har hyppig og regelmessig opplæring av ansatte som bidrar i arbeidet med barn og unges trygghet, knyttet til scenepresentasjoner, samlinger, camp, treff og aktiviteter
- FFs metode er på nytt gjennomgått av anerkjente forskere, for å sikre kvalitet. Den beskrives som svært egnet til formålet. Noen forbedringer er gjort
- FF har på nytt forsterket rutiner for forberedelse, ivaretagelse og debrief av proffer knyttet til scenepresentasjoner, ulike typer dialoger og filminnspilling
- FF har videreutviklet rutiner for at proffer kan si fra direkte eller anonymt etter samlinger og hvis kritikkverdige forhold oppstår
- FF har forbedret skriftlige rutiner for samtykke og personvern knyttet til *alle* typer aktiviteter som involverer proffer, i dialog med Datatilsynets veiledningstjeneste. Ansatte får regelmessig opplæring i dette.
- FF gjorde i 2022 en omfattende personvernkonsklusjonsvurdering i samarbeid med SIKT personverntjenester.

Rutinene for trygghet på Forandringsfabrikken sine ulike aktiviteter har vært på plass i mange år og har stadig blitt forbedret. Det har vært knyttet opplæring til dem, for ansatte med ansvar for de ulike

oppgavene. Rutinene ble på nytt gjennomgått og oppdatert i 2022. Rutinene for personvern og samtykke er også på nytt gjennomgått. Det gjelder:

- Rutine for foredrag med risikovurderinger
- Rutiner for profftreff med risikovurderinger
- Rutiner for proffaktivitet med risikovurderinger
- Rutiner for sommercamp med risikovurderinger
- Rutiner for helgesamlinger med risikovurderinger
- Rutiner for farlige og utrygge situasjoner
- Varslingsrutiner – proffer i Forandringsfabrikken
- Rutiner for mottak av varsler – FF varslingskomite
- Personvernerklæring
- Behandlingsprotokoll personvern FF
- Innhenting og behandling av samtykker
- Rutiner for personvern og samtykker
- Samtykkeskjemaer
- HMS-håndbok
- Varslingsrutiner – ansatte i Forandringsfabrikken

Det forbedringsarbeidet som er gjort underbygger at Forandringsfabrikkens driver en virksomhet som er i stand til å ivareta barn og unge i alle aktiviteter.

Etter vår vurdering har ikke Helsedirektoratet i tilstrekkelig grad hensyntatt de grepene Forandringsfabrikken har gjennomført for å sikre barn og unges beste i tilbudene. De nye rutinene nevnes kun helt kort avslutningsvis i vedtaket, uten at de tillegges vekt. Helsedirektoratet begrunner imidlertid ikke hvorfor de nye rutinene ikke er tilstrekkelige. Det fremgår heller ikke hvordan rutinene er vurdert, eller hva som skal til for å redusere usikkerheten. Til dette kommer at den relativt betydelige negative eksponeringen Forandringsfabrikken har vært utsatt for, gjør at organisasjonen vil være ekstra påpasselig med å ivareta barn og unges beste i alle deler av virksomheten fremover.

2.2.3 Krav om forholdsmessighet og likebehandling

Selv om Helsedirektoratet skulle komme til at det er grunnlag for å avslå søknadene om tilskudd, må det foretas en vurdering av om dette vedtaket vil være forholdsmessig, jf. Rt-2011-304 (avsnitt 56).

Helsedirektoratets avslag er basert på hensynet til tredjepersoner (barn og unges beste), og Helsedirektoratet må vurdere om et avslag vil være egnet, nødvendig og rimelig for å ivareta disse hensynene. Dersom formålet kan realiseres uten å gi avslag, vil vedtaket ikke være forholdsmessig.

I denne saken kan Helsedirektoratet oppnå nødvendig grad av sikkerhet for at Forandringsfabrikken vil ivareta barn og unges beste ved å stille konkrete vilkår for et vedtak om tilskudd. Forandringsfabrikken har i en årrekke vært en viktig premissleverandør på oppvekstfeltet, og kan bidra positivt på Helsedirektoratets fagområder. Et flertall av barn og unge har funnet mening og opplevd mestring i Forandringsfabrikken. Konsekvensene av Helsedirektoratets avslag på alle søknadene om tilskudd, er i praksis at virksomheten i Forandringsfabrikken må legges ned, fordi FF da heller ikke får tilskudd fra andre offentlige og private aktører. For å unngå dette, og samtidig sørge for at Helsedirektoratet benytter sin tilskuddsmyndighet til å bidra til at barn og unges beste ivaretas, kan det stilles vilkår om

for eksempel utvidet rapportering. I lys av de dramatiske konsekvensene avslaget vil få for det viktige arbeidet Forandringsfabrikken gjør, og sett hen til at hensynet til barn og unges beste kan ivaretas ved å stille vilkår, gjøres det gjeldende at avslaget er uforholdsmessig.

Videre etterlyser vi Helsedirektoratets vurdering av om avslaget på Forandringsfabrikkens søknader om tilskudd er i samsvar med praksis Helsedirektoratet har overfor andre tilskuddsmottakere. Vi er ikke kjent med om tilsvarende krav er stilt til andre søkere, og ber om at Helsedirektoratet ved en eventuell opprettholdelse av avslagene redegjør nærmere for praksis overfor sammenlignbare aktører og prosjekter.

3 AVSLUTNING

På denne bakgrunn bes det om at Helsedirektoratets avslag omgjøres, slik at Forandringsfabrikken får tildelt tilskudd etter tilskuddsordningene «Frivillig rusmiddelforebyggende og spillavhengighetsforebyggende innsats», «Mobilisering mot ensomhet», «Psykisk helse i skolen» og «Driftstilskudd til bruker- og pårørendeorganisasjoner innen psykisk helse, rus og voldsfeltet» i henhold til søknadene.

Dersom Helsedirektoratet opprettholder avslaget, bes det om at vi mottar kopi av oversendelsen av klagen til Helse- og omsorgsdepartementet.

Med vennlig hilsen

Advokatfirmaet Hjort AS

Kristian Brandt
Partner / Advokat
kbr@hjort.no

Fra styret i Forandringsfabrikken
v/ styreleder Arild Bjørndal

Arild Bjørndal | Director, Professor of Public Health

Centre for Evidence and Implementation
Melbourne | Sydney | Singapore | London | Oslo
Telephone: +47 9229 2963
Email: arild.bjorndal@ceiglobal.org
www.ceiglobal.org

Department for Interdisciplinary Health Sciences
University of Oslo
[UiO website](#)

FORANDRINGSFABRIKKEN TRENGS

I tillegg til den juridiske vurderingen av hvorvidt FF fyller vilkårene for tilskudd og hvordan avslagene er begrunnet, er det et annet spørsmål styret oppfatter bør besvares, nemlig hvorfor FF faktisk bør tilgodeses. Etter vår vurdering er det som om disse tilskuddspostene så og si var utformet med tanke på FF. FFs arbeid for å dokumentere og formidle barns erfaringer og råd, er en så sentral måte å oppnå formålet med tilskuddspostene på, at avslagene også av denne grunn virker helt urimelige.

Denne redegjørelsen inneholder beskrivelser av noen viktige aspekter:

- Nybrottsarbeid sammen med barn og unge
- Forandringsfabrikken trengs i Norge
- FFs arbeidsmetode
- Proffundersøkelsen med dagens proffer
- Dagens arbeidsmiljø
- Barn som gruppe har rett til å bli hørt

NYBROTTSARBEID SAMMEN MED BARN OG UNGE

FF har i årene 2004–2023 gjort et stort nybrottsarbeid. Forandringsfabrikken er unik gjennom å jobbe på hele oppvekstfeltet – fra barnehage til kriminalomsorg – og med et bredt felt av arbeidsmåter – fra undersøkelser til påvirkningsarbeid. Mer enn 1000 unge 13–21 år har gjennom årene deltatt frivillig, som proffer. Forandringsfabrikkens kunnskapssenter ble etablert i 2017 og åpnet av daværende statsminister. Dette senteret har, som ingen andre instanser i Norge, begynt arbeidet med å systematisk kartlegge barns erfaringer og råd. 12 000 barn og unge fra 2 til 21 år, på kryss og tvers av Norge, har møtt Forandringsfabrikken i slike undersøkelser.

Kunnskap fra barn sammen med barns prosessrettigheter

De prosessuelle rettighetene barn har etter FNs barnekonvensjon, har med årene også blitt et viktig fokus for Forandringsfabrikkens arbeid. Etter 10 år med undersøkelser tok jurister kontakt og gjorde FF klar over at når unge presenterte hovedsvar om hvordan voksne kan møte dem trygt, var disse beskrivelsene veldig like noen av rettighetene i barnekonvensjonen og hva de generelle kommentarene der sier om de prosessuelle rettighetene barn og unge har.

Kunnskapen fra barn om hvordan de må bli møtt av voksne for å kunne snakke trygt og dermed å kunne uttale seg fritt, sammen med beskrivelsene av de prosessuelle rettighetene og hvordan de kan sikres i praksis på de ulike delene av oppvekstfeltet, har de siste årene vært et hovedfokus for FFs arbeid.

Internasjonale samarbeid

I 2022–23 har proffer og fabrikkarbeidere besøkt flere europeiske land for å også finne gode samarbeidspartnere internasjonalt. Det er helt klart at FFs tette samarbeid med barn og unge og bredden i arbeidet, også er unikt i Europa. Mange europeiske land ber om inspirasjon og overføring av erfaringer. Dette arbeidet er nå i gang.

Norge har plikt til å høre de gruppene barn det angår

FNs barnekonvensjon understreker at statene har plikt til å høre de gruppene barn det angår, når ny politikk i form av lover, planer eller satsinger skal lages.

Fra Barnekomiteen generell kommentar nr. 14 (91)

Når hensynet til et stort antall barn står på spill, må statsinstitusjonene finne måter å høre synspunktene til et representativt utvalg av barn på, og ta tilbørlig hensyn til deres meninger ved planlegging av tiltak eller gjør lovgivende beslutninger som direkte eller indirekte angår gruppen, for å sikre at alle grupper av barn er dekket.

Forandringsfabrikkens formål

Forandringsfabrikken har følgende formål (fra vedtektene):

Å bidra til at offentlige systemer i Norge, som møter barn og unge, oppleves trygge og nyttige for dem. Dette gjelder skole, barnehage, psykisk helsetjenester, barnevern, politi og rettsvesen. Alt arbeidet gjøres i samarbeid med barn og unge, bygd på kunnskap fra barn og unge. En viktig målsetting for Forandringsfabrikken er å bedre barn og unges psykiske helse.

Arbeidet gjøres gjennom å:

- (i) systematisk innhente og oppsummere barn og unges erfaringer fra møte med systemene og råd til hvordan de kan forbedres*
- (ii) presentere denne kunnskapen fra barn og unge, til politikere, byråkrater, fagfolk og studenter*
- (iii) gjøre fagutvikling i samarbeid med kommunale og statlige tjenester*

(iv) delta i politiske prosesser og drive påvirkningsarbeid ovenfor lokale og nasjonale myndigheter

Hvorfor Forandringsfabrikken finnes

Forandringsfabrikken finnes for å bidra til å sikre:

- at mange ulike barn i ulike livssituasjoner, inkludert barn fra et tidlig tidspunkt i livet, kan delta i undersøkelser og sikres muligheten til å bli hørt ved planlegging av tiltak eller lovgivende beslutninger
- at staten hører synspunktene til barn, på måter som oppleves trygge og nyttige for dem det gjelder
- god kvalitet i systemene laget for barn, sett fra barn
- at ressurser til barn brukes til det barn opplever som riktig og viktig.

I tett samarbeid med barn og unge gjør Forandringsfabrikken:

- Metodeutvikling: FF har i samarbeid med barn og unge utviklet en forandringsmetode som vektlegger at barn opplever det trygt å delta og forstår betydningen av hvorfor de deltar. Verktøyene er visuelle og engasjerende og sikrer at mange, ulike barn kan delta
- Undersøkelser: FF henter inn kunnskap fra mange barn, på mange steder i landet. Alle barn inviteres med. Det gjelder også små barn, barn som lever i utsatte livssituasjoner, barn som utfordrer omgivelsene, det som kalles psykisk syke barn og barn med lite tillit til voksne
- Kunnskapsprodukter: Bygd på de oppsummerte erfaringene og rådene fra undersøkelsene, utvikles bøker, rapporter, filmer og podcast
- Kunnskapspresentasjon: Unge 13–21 år med erfaring fra skole, barnevern, helsetjenester, politi og rettssystem, inviteres med som proffer. De presenterer kunnskapen fra barn, til utdanninger og fagfolk
- Fagutvikling: Proffer og fagfolk tjenesteutvikler sammen, bygd på kunnskap fra barn, kunnskap fra fagfolk og barns prosessuelle rettigheter
- Påvirkningsarbeid: Proffer bidrar i høringer og utvikler høringsinnspill i samarbeid med jurister og fabrikkarbeidere med kunnskap om ulike fagfelt. De inviterer politikere nasjonalt og lokalt til dialog, for å bidra til at politikerne kjenner kunnskapen fra barn og barn sine løsningsforslag.

FORANDRINGSFABRIKKEN TRENGS, OGSÅ I NORGE

Forandringsfabrikken er bygget, steg for steg, i tett samarbeid med barn og unge. FF har gjennom årene utviklet arbeidsmåter, prøvd ut organisering og trent på tempo. For hvert steg har organisasjonen opparbeidet erfaring med hvordan i størst mulig grad få til et likeverdig samarbeid mellom barn, unge og voksne. Dette gjør Forandringsfabrikken i dag til en organisasjon som "tåler" mye og en organisasjon som har kvalitet og stor kapasitet – sett fra barn og unges perspektiv. Det å prioritere tempo og å bygge robusthet mener vi har vært avgjørende for at Forandringsfabrikken har lyktes i å få til et reelt samarbeid med barn og unge. Nedenfor har vi listet noen av de "skattene" som Forandringsfabrikken nå forvalter.

Metoden: Forandringsfabrikken har mer enn 15 års erfaring med å bruke en metode som sterkt vektlegger å gjøre det trygt nok til at barn kan snakke trygt og med det uttale seg fritt, noe som barnekonvensjonen krever at staten sikrer.

Trent til å gjennomføre et større antall undersøkelser

FF har i 2018–2022 gjennomført 25 undersøkelser på oppvekstfeltet.

- FF gjør årlig 3–4 undersøkelser der vi henter inn erfaringer og råd til hjelpetjenestene, politi og rettssystem. I hver av undersøkelsene inviteres det med et større antall barn og unge, minimum 100. Oftest kommer deltakerne fra minst 10 steder i landet.
- FF gjør årlig 1–2 undersøkelser der vi henter inn erfaringer og råd om skole og/eller barnehage. Her er det alltid et mål at 500 barn i barnehagen eller 1000 elever i grunnskolen deltar, på 10 steder i landet.

Produserer systematisk kunnskap fra barn

Erfaringene og rådene systematiseres og oppsummeres til hovedsvar fra de som har deltatt i undersøkelsen. Dette blir til rapporter, bøker, filmer, podcast, case og oppgaver. Unge 13-21 år inviteres med til å presentere hovedsvarene.

Besøker utdanningsinstitusjoner og får barns kunnskap inn på pensum

FF har siden 2015 samarbeidet med utdanningsinstitusjoner (systematisk siden 2019). Målet er at kunnskapen fra barn blir del av pensum (bøker eller rapporter) og undervisning ("live" eller på film) på utdanninger til yrker som skal møte barn og unge.

- Kunnskap fra barn var på pensum på 14 utdanninger på oppvekstfeltet
- Proffer besøkte i 2021 hele 21 utdanninger med presentasjon av kunnskap fra barn og dialoger med studenter og lærere.

Presenterer for mange fagpersoner

FF har siden 2009 samarbeidet med fagfolk i ulike oppveksttjenester og blitt invitert til å holde foredrag på fagdager og konferanser. Målet er at fagfolk skal få presentert kunnskap fra barn som har fersk erfaring fra oppveksttjenestene de gir råd til.

- Proffer presenterte kunnskap fra barn fysisk fra scene eller i digitale foredrag for mer enn 10 000 fagfolk i 2021 og 3700 fagfolk i 2022

Tilrettelegger for fagutvikling med proffer og fagfolk

FF har i 2013–2022 drevet fem store fagutviklingsarbeid. I dialog mellom fagfolk og proffer lages beskrivelser for god praksis i tjenester/systemer som kjennes samarbeidende, trygge og nyttige for barn. Vi har arbeidet sammen med:

- oppvekstledelse og etatsledelse i ni av Norges største byer
- kommunale psykiske helsetjenester med 50 tjenester fra 10 storbyer
- psykisk helsevern med BUP på 10 sykehus
- barneverninstitusjoner med 21 offentlige, ideelle og private institusjoner
- barneverntjenester med 150 barneverntjenester.

Har tre faglige råd for å sikre Forandringsfabrikkens arbeid

FF har nå tre faglige råd, med fagfolk og forskere, for å sikre at arbeidet FF gjør, er nyttig for kommuner, statlige tjenester og utdanningsinstitusjoner. Rådene er på helse, skole og barnehage og barn og familie.

Mandatet er å gi råd om strategiske valg og aktiviteter, knyttet til FFs arbeid basert på vedtatt strategi, nærmere bestemt å:

- gi råd om FFs vurderinger og prioriteringer innenfor stiftelsens oppdrag
- kommentere fremdrift og utvikling av prioriterte satsinger på kort og lang sikt, slik at disse kan justeres i tråd med nye erfaringer og ny kunnskap
- bidra til viktige dialoger om hvordan sikre barns rett til å bli samarbeidet med i alt som angår dem, på individ- og systemnivå.

Bidrar i norske og internasjonale forskningsprosjekter

FF har de siste 10 årene bidratt i ulike forskningsprosjekt. FF har bidratt som partnere i styringsgrupper, i referansegrupper og med innspill til spørsmål og tema. Proffer i FF har i tillegg bidratt som informanter i mange forskningsprosjekter de siste 10 årene. FF bidro som partnere i styringsgrupper og referansegrupper i fem forskningsprosjekter i 2022.

Samarbeider tett med unge om organisering og produksjon:

Forandringsfabrikken har de siste årene vært organisert i grupper, med gruppeledere. Proffer med erfaring fra ulike systemer bidrar, som unge fagkonsulenter. Det krever fabrikkarbeidere som reelt ønsker å samarbeide likeverdig med barn og unge, og som tåler å bli utfordret.

Gruppe undersøkelse henter inn svar fra mange barn rundt om i landet, oppsummerer og produserer filmer og podcast med kunnskap fra barn.

Gruppe fag og utdanning legger til rette for at proffer formidler kunnskap fra barn, til utdanninger og til fagfolk. Gjør fagutviklingssamarbeid, for å i praksis prøve ut kunnskap fra barn i samarbeid med kunnskap fra fagfolk.

Gruppe politikk og jus arbeider for at politikere og andre beslutningstakere tar avgjørelser som bygger på kunnskap fra barn og sikrer barns rettigheter.

Gruppe internasjonalt arbeider for at Forandringsfabrikkens arbeidsmåter og erfaringer skal inspirere og tas i bruk i andre land.

Ansetter, lærer opp og kompetansehever i tett samarbeid med unge

I Forandringsfabrikken gjøres også ansettelse i tett samarbeid med unge. Måten å ansette på er utviklet over år og har underveis blitt vurdert av flere rekrutteringsbyrå, som har gitt ros til denne metoden. Unge bidrar også i planlegging og gjennomføring av opplæring for nyansatte og kompetanseheving.

FFs ARBEIDSMETODE

Forandringsfabrikkens metode er bygd på aksjonsforskningsmetoden PLA, en internasjonalt vel utprøvd og anerkjent metode. Hensikten er å hente inn, systematisere og formidle erfaringer fra barn og unges møter med systemer som er laget for dem. Denne metoden er valgt fordi den vektlegger at det må være trygt nok for de som deltar, for at de skal kunne svare ærlig.

Her følger uttalelser fra forskerne Skivenes og og Spies, samt meg, knyttet til FFs undersøkelser og metode - og en uttalelse fra Universitetsforlaget v/ redaktør Bjørnebekk.

Fra uttalelse om undersøkelsen FF gjorde for Barnevernsutvalget

"Utvalgsleder og sekretariat har gått gjennom referatene fra samtalene med barna, og det er synliggjort at forandringsfabrikken har stilt spørsmålene i intervjuguiden og spurt oppfølgingsspørsmål som er nøytrale (ikke-førende). Referatene fra samtalene gir oss innsikt i formen på spørsmålene, og gjengivelsen av svarene fra barna vitner om at det er barnas talemåte og deres ord og uttrykk som presenteres. Det er tydelig fra referatene at barna er forskjellige i måten de beskriver sine erfaringer og ønsker. Denne transparensen i fremgangsmåte gjør at utvalget kan ha stor tillit til resultatene vi har fått fra Forandringsfabrikken, og at arbeidsmetodikken de har brukt i dette arbeidet holder høy kvalitet." (Professor Marit Skivenes, se hele uttalelsen i vedlegg)

Fra uttalelse om rapport "Forstå det viktigste"

"Det kommer tydelig frem at det er barnas ord og uttrykk som presenteres. Ingenting, verken i grunnlagsmaterialet eller i rapporten, tyder på at svarene fra barna er manipulerte. Rekruttering, hvor mange som har deltatt, aldersspennet, geografisk spredning kommer tydelig frem i rapporten. Det foreligger referater fra samlingene der svarene og barna er knyttet sammen ved at de er nummerert. Denne nummereringen er gjennomgående og gjenfinnes i telleskjemaer som er basis for konklusjoner om at mange barn har om lag de samme synspunktene på bestemte temaer. (...) Alt i alt er det tydelige og troverdige spor i denne undersøkelsen, av hvordan en har kommet fra premisser til konklusjon." (Professor Arild Bjørndal, se hele uttalelsen i vedlegg)

Fra uttalelse om rapport "Ikke slem, det handler om noe"

"Recruitment of respondents in these target groups is normally very difficult. Forandringsfabrikken succeeded in finding these respondents by: contacting professionals who work with such young people as "clients", such as police officers, lawyers, social workers and others. These professionals are partly known from earlier surveys, partly found through "cold acquisition" (through Google, a.o.). An effort is made to find professionals and young people from all parts of Norway. Young people are not selected on the basis of their bad or good experiences." (Professor Henk Spies, se hele uttalelsen i vedlegg)

Fra uttalelse om boka "Klokket mot vold og overgrep"

"Jeg kjenner barnevern og arbeidet med ungdom som er utsatt for vold og overgrep godt, både gjennom egen arbeidserfaring, og gjennom faglitteratur og forskning. Det betyr at jeg kan gi både faglige og redaksjonelle innspill til tekstene. I tillegg benytter jeg også ekstern kvalitetssikring og faglig veiledning til forfatterne. (...) Jeg har samarbeidet tett med proffer og ansatte i Forandringsfabrikken i utviklingen av flere bøker og har ikke på noe tidspunkt hatt grunnlag for å tro at de ikke snakker sant når de beskriver hvordan de innhenter informasjon. Det har aldri vært snakk om å vri eksempler i «riktig retning». (...) I samarbeidet med Forandringsfabrikken har jeg møtt åpenhet. Det har vært åpne, tålmodige og hektiske samarbeidsmøter der det har vært lagt til rette for at alle som er til stede skal bidra. Det har vært rom for diskusjon og motforestillinger." (Forlagsredaktør Wenche Bjørnebekk, se hele uttalelsen i vedlegg)

TILTAK ARBEIDSMILJØ

Arbeidstilsynet gjennomførte i 2021 et tilsyn i FF. FF fikk på slutten av året brev om avvik. Dette var avvik som er vanlige for liknende organisasjoner. Avvikene var ikke vanskelige å lukke i den etterfølgende ordinære prosessen med forbedringstiltak.

FF har forsterket arbeidet slik:

- Samarbeid med eksternt arbeidsmiljøsentert etablert, for rådgivning og praktisk hjelp med HMS
- Anonym medarbeiderundersøkelse ble gjennomført i februar 2022, med ekstern samarbeidspartner. Ny undersøkelse ble gjennomført i september 2022, med lignende resultater
- Regelmessig gjennomføring av vernerunder
- Rutiner for opplæring av nyansatte, og medarbeidersamtaler med nærmeste leder, ble ytterligere strammet opp
- Avslutningsamtaler ble gjennomført enda mer systematisk, for å få innspill til forbedring og utvikling.

Arbeidsmiljøundersøkelser

To arbeidsmiljøundersøkelser ble gjennomført i 2022. Under er sentrale resultater fra undersøkelsen i mars 2022 (altså før mediekritikken). Prosentene som står under er for svaralternativene "helt enig" og "enig":

- 92% av medarbeiderne opplever å få støtte ved emosjonelle belastninger
- 88% sier at leder setter klare mål for gruppa og følger opp at målene nås
- 92% mener at leder legger godt til rette for samarbeid og medbestemmelse
- 80% har fått god opplæring
- 90% sier at "jeg er fornøyd med arbeidsmiljøet og opplever å ha en meningsfull arbeidshverdag".

BARN SOM GRUPPE HAR RETT TIL Å BLI HØRT

Direktoratene har i perioden fra juni 2022 til nå ikke noen gang ønsket kontakt med dagens proffer, for å sjekke om de har det trygt. Camper, samlinger, aktiviteter og profftreff har i hele denne perioden foregått i Forandringsfabrikken. Tilbakemeldingene viser at dette er svært viktig for proffene som har deltatt, samtidig får FF hele tiden forslag til hvordan aktivitetene kan bli enda bedre.

De forsøkene som er gjort på å få til dialog mellom Forandringsfabrikken og direktoratene, fram til vedtakene fra direktoratene kom, har FF tatt initiativ til. Direktoratene har avvist alle ønskene om dialog.

Det følger klart av barnekonvensjonen art. 3 og Grunnloven § 104 at ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Barnets mening er et sentralt moment i vurderingen av hva som er det beste for barnet, jf. HR-2021-475-A avsnitt 62.

Barnekomiteen skriver i generell kommentar nr. 14 (53) at «Artikkel 12 i konvensjonen tilrettelegger for barns rett til å uttale seg i alle vedtak som påvirker dem. Enhver beslutning som ikke tar hensyn til barnets synspunkter eller ikke gir dets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet, respekterer ikke muligheten for at barnet eller barna skal få påvirke fastsettelsen av deres beste.»

Barnekomiteen skriver i generell kommentar nr. 14

(14). Artikkel 3, paragraf 1 etablerer et rammeverk med tre forskjellige typer av forpliktelser for partene: (a) Plikt til å sikre at barnets beste er hensiktsmessig integrert og konsekvent anvendt i hver handling foretatt av en offentlig institusjon, spesielt i alle gjennomføringstiltak, administrative saker og rettssaker med direkte eller indirekte innvirkning på barn;

(91) Når hensynet til et stort antall barn står på spill, må statsinstitusjonene finne måter å høre synspunktene til et representativt utvalg av barn på, og ta tilbørlig hensyn til deres meninger ved planlegging av tiltak eller gjør lovgivende beslutninger som direkte eller indirekte angår gruppen, for å sikre at alle grupper av barn er dekket.

Barns rett til å uttale seg, jf. barnekonvensjonen art. 12 og Grunnloven § 104 er en av rettighetene alle barn under 18 år har etter barnekonvensjonen.

Barnekomiteen understreker i generell kommentar nr. 12

(21) Artikkel 12 ikke setter noen aldersgrense for barnets rett til å uttrykke sine synspunkter, og komiteen fraråder at partene innfører aldersgrenser, enten det er i lovverket eller i gjeldende praksis, ettersom dette vil begrense barnets rett til å bli hørt i alle forhold som vedrører han eller henne.

Vedtak om avslag får store konsekvenser

Vedtak om avslag på søknad om tilskudd er et vedtak som angår mange unge under 18 år. Det får direkte betydning for dagens proffer i Forandringsfabrikken og vil gjøre det umulig for barn og unge rundt i Norge å delta i FFs undersøkelser. Et avslag på alle søknader om tilskudd fra Helsedirektoratet vil bidra til at Forandringsfabrikken ikke lenger har midler og må legge ned drift også fordi avslagene gjør at andre tilskuddsgivere som i flere år har gitt midler til FF, nå avslår søknader fra FF.

Konsekvensen vil være stor. Barn og unge i ulike livssituasjoner vil miste muligheten til å være med i undersøkelser, delta på rådsinnhenting, presentere erfaringer og råd og ha et tilbud om et sosialt fellesskap.

Dette vil medføre at barns råd og erfaringer ikke i tilstrekkelig grad blir en del av utviklingen av skole-, barnehage-, barnevern- og helsesystemene i Norge. Etter barnekonvensjonen har barn som gruppe rett til å bli hørt.

Vi håper derfor at proffene i Forandringsfabrikken sin del av klagen og vedlegget fra proffer rundt i landet blir lest nøye og tatt på dypt alvor.

Klage på avslag på tilskudd 2023:

Til Hdir fra proffer :-)

Intro :-)

Vi som skriver denne klagen har vært proffer i mange år. Vi har jobbet deltid i FF siden 2018/2019/2020. Vi er noen av de som kjenner Forandringsfabrikken aller best. Vi har vært tett på andre proffer, ansatte og ledelsen. Vi vet hvor trygt hele FFs arbeid er. Vi har sett i mange år hvordan utrygge, usikre ungdommer blir trygge, fordi FF og de voksne i FF gjør det trygt nok til at de tør å bli med i et felleskap. Vi har sett hvordan barn går fra å nesten ikke tørre å snakke høyt, til at de endelig tør å si hva de mener, fordi i FF så hører voksne på dem. Vi vet at FF er et av stedene i Norge som jobber aller mest med trygghet, og som også lykkes aller mest i å gjøre det trygt.

DEL 1: FF TRENGS I NORGE I 2023

FF betyr mye for veldig mange (om historien)

For veldig mange både nåværende og tidligere ungdommer er Forandringsfabrikken et sted som får en helt unik betydning. Å få lov å være med å bidra til at de som kommer etter, kan møte tryggere og nyttigere systemer enn man selv møtte, betyr veldig mye. Å være og å ha vært proff er noe mange er stolte over. For mange er FF et sted som de har med seg som et av de første stedene de på ordentlig har følt seg trygge og har følt at de har betydd noe. Mange har opplevd før at det de sier ikke har noe verdi. I FF har det en verdi og det er noe mange proffer sier at de kommer til å ha med seg for alltid.

Hva er FF nå, sett fra proffer

FF er viktig felleskap for mange som ofte faller utenfor

I FF er det plass til alle ungdommer, også sånne som oss med erfaring fra psykisk helsevern, barnevern og politiet, som ikke har følt at vi hører til noen andre plasser. I FF får vi møte ungdommer med lignende erfaringer. Det lager unike vennskap og felleskap som betyr masse. Mange proffer er ikke del av andre felleskap eller har andre steder hvor de føler de passer inn. De voksne i FF får til å gjøre det trygt nok til at alle typer ungdommer kan være samla. Mange proffer strever med forskjellige ting, og det er ingen selvfølge at alle de skal fungere i en gruppe. Likevel funker det fordi det lages trygghet og bygges et lag.

FF sikrer at mange 13-18 år med erfaring fra Bup, sengeposter, rus, barnevern, institusjoner, vold og overgrep kan gi råd

I FF får mange ungdommer med mange forskjellige type erfaringer mulighet til å være med å gi råd. Det er nesten ingen ungdommer som ikke får være med i FF, men det kan være at de f.eks ruser seg mye. Da får de vite at det handler om at det skal være et trygt fellesskap for alle og at de er velkommen når de er rusfri. I FF trenger vi ikke å være flinke til å snakke eller skrive for å være med. Mange proffer forteller at de aldri har følt at meningen deres har vært viktig før de kom til FF. I FF så blir vi møtt med at alle meninger og erfaringer er viktige uansett om de er positive eller negative. Det er trygt å si hva vi tenker og vi kjenner at det er vits å gi råd når vi merker at de voksne lytter.

FF hjelper oss til et normalt liv

Når ungdommer kommer inn i FF får de raskt stemplet med at de er proffer. I FF ser de voksne alle styrkene våre, og ikke de merkelappene systemene har puttet på oss. De ser på oss som ungdommer med mye viktig kunnskap om systemene og at vi har mange råd Norge trenger. I FF er det et fokus på at vi skal videre i livene våre, og at vi ikke kan være proffer for alltid. Det er en fin ting for da må vi finne andre ting som er viktig for oss, som ikke bare er historien vår og gå videre i et mer "normalt" liv.

FF gir oss mulighet til å påvirke viktige ting

Mange som blir proffer er vant til at de har lite makt og lite påvirkning i møte med forskjellige systemer. I FF får man være med på å påvirke store og viktige beslutninger i Norge. Det gjør at mange får mer håp, både for seg selv og for systemene. Det føles viktig å få lov til å være med på å gjøre en forskjell. For barn og unge kan det føles ganske uvant at det de sier skal påvirke eller føre til endringer, men det er også helt nødvendig, for at systemene skal bli så gode som mulig. FF er et av få steder hvor det barn sier virkelig kan påvirke, og det trengs.

FF gir oss mulighet til å presentere på trygge måter

For mange proffer er det å presentere kunnskap fra barn på foredrag noe av det viktigste og fineste med å være proff, fordi man får gi råd direkte til de som kan gjøre en endring. Det er også noe som har hjulpet i livene til mange.

Mange av proffene som har holdt foredrag i FF hadde ikke hatt presentasjoner på skolen i mange år, fordi det har vært skummelt å snakke foran folk. I FF er vi flere sammen på scenen når vi skal snakke, og kjenner på den tryggheten av at vi er et lag som skal gjøre det sammen.

Noen ganger kan det kjøles skummelt å stå på scenen, men dette tenker vi at er helt naturlig. Vi ser jo at voksne som snakker før eller etter oss kan skjelve i stemmen eller stå urolige på scenen. Men følelsen av at det er skummelt, eller at

vi er nervøse forsvinner ganske raskt når vi begynner å snakke, fordi vi har forberedt de tingene vi skal presentere før vi starter.

Det kjennes veldig fint og viktig ut å presentere hovedsvar. Når vi står på scenen vet vi at de tingene vi sier har vært viktig for veldig mange barn og da kjennes det ekstra meningsfullt å si det. Vi sier det tydelig på starten at det er svar fra veldig mange barn vi presenterer og ikke våre egne og erfaringer.

FF har gjort en stor forskjell i livet til mange av oss

Å være proff i FF gjør at proffer får noe meningsfullt å være med på i hverdagen. Mange av oss har ikke kjent på det før så mye. Proffer forteller at i FF så har de fått til ting de aldri kunne sett for seg at de kunne gjøre, som å presentere råd for mange mennesker, være i et fellesskap med andre ungdommer og hjelpe andre. Man har fått venner, og lært seg å være rundt mange forskjellige type mennesker. For mange proffer har det å vært proff hjulpet med å få det bedre og klare å gi slipp på smerteuttrykkene sine. Proffer har fått til å slutte med rus, selvskading, rømming, å trekke seg unna og sett en mening med livet igjen.

DEL 2: PROSESSEN

Hdir har hatt et eget ansvar i prosessen

Selv om Bufdir har tatt lederskap i denne prosessen, så har Hdir et eget ansvar i å få opplyst saken. Vi er overrasket over at Hdir som løfter brukermedvirkning så høyt ikke har tatt kontakt med proffer for å få noen ferske erfaringer om å være proff. I stedet har all tillit blitt lagt til rapporten fra KPMG som er bestilt av Bufdir.

Menneskerettighetene våre er brutt

Siden juni 2022 har direktoratene skulle sjekket hvordan barn og unge har det i FF. Dette har blitt gjort med å få KPMG til å lage en rapport hvor de ikke skulle snakke med noen under 18 år. Hdir har heller ikke tatt kontakt med noen som er proffer i dag for å høre hvordan FF kjennes for dem.

Sånn som vi har lært av jurister så har vi en rett til å uttale oss når det skal tas en avgjørelse som berører oss. Det at FF ikke skal få penger av direktoratene i 2023, og vil komme til å gå konkurs, vil gå hardt utover proffer rundt i hele landet og utover mange barn i årene fremover som ikke får snakke i noen undersøkelser.

KPMG snakket med 3 av dagens proffer (over 18 år). Ingen under 18 år skulle snakkes med. De eneste sporene av dagens proffer i den rapporten er derfor 3 sitater fordelt på 112 sider. Virkelighetsbeskrivelsen som er laget av hvordan proffer har det i FF er bygd på hva tidligere proffer og tidligere ansatte har sagt.

Dette har FF sagt tydelig fra om både til Bufdir og Hdir. Likevel er det ingen som har tatt initiativ til å hente inn mer og FERSK informasjon om hvordan det er å være proff.

Er det sånn at når det er tilsyn på sengeposter i psykisk helsevern så ser de på hvordan det var i 2018? eller 2019? eller 2020?, eller ser de på hvordan det er i dag? Er Hdir sikre på at det er riktig at forklaringer fra flere år tilbake i tid skal avgjøre skjebnen til FF?

Hadde Hdir spurt oss, kunne vi forklart at det er trygt å være proff i FF i dag, det kjennes meningsfylt og at det redder liv. Vi er ganske sikre på at dette er et brudd på barns menneskerettigheter. Spesielt når hvordan barn og unge har det i FF, blir brukt som begrunnelse for avgjørelsen. Hvordan kan Hdir lære opp tjenester i brukermedvirkning og barns rettigheter når de tydeligvis ikke vet nok selv om hvordan dette gjøres?

Mange av oss har vært utsatt for maktbruk tidligere

Mange av oss proffer i FF har blitt utsatt for mye maktbruk tidligere i livene våre. Vi har opplevd dette i familie, i BUP, på sengeposter, i barnevernet og på barneverninstitusjoner. Vi har blitt utsatt for fysisk makt, men også maktbruk ved at voksne har tatt kontroll over livene våre, hvilken hjelp vi skulle få eller hvor vi skal bo uten at vi har fått sagt noe om det.

For mange av oss har FF vært det første stedet hvor vi har følt at vi har blitt tatt på alvor, hvor vi blir lyttet til og hvor ingen prøver å ta makt over oss. Vi har fått tilbake litt tro på at voksne kanskje vil oss godt.

Men nå kjennes det ut som vi blir tatt makt over igjen. Direktoratene har selv bestemt seg for hvordan vi har det i FF uten å lytte til oss. De har bestemt seg hva som er best for oss uten å lytte til oss. Det kjennes ut som direktoratene prøver å ta fra oss det ene stedet som har gitt oss tro på oss selv igjen, og den lille troen på staten som vi har fått, har nå blitt borte.

Vi er helt sikre på at dette handler om noe annet

Helt fra kritikken kom har vi tenkt at dette nok ikke handler om hvordan proffer har det i FF. Hvis Hdir på ordentlig hadde villet vite det, så hadde de snakket med dagens proffer. FF har også hatt camper, helgesamlinger og aktiviteter det siste året, som Hdir har vært helt klar over, uten at de har stoppet det. Hvis et direktoratene hadde vært så bekymra gir det ingen mening å la barn fortsette å bli utsatt for det de mener proffer blir utsatt for uten å si noe på det.

Vi tror Hdir bruker proffers trygghet for å ta FF, fordi de egentlig er uenig i det proffer sier. Det er en veldig lettvinnt metode å bruke, for alle er enig om at barn

skal behandles bra. Det er også en veldig urettferdig metode, fordi Hdir vet også at barn har mye færre muligheter til å få sagt fra mot et direktorat. Vi tror Hdir vet at det ikke stemmer at barn og unge har det dårlig i FF. Men det er en effektiv måte å bli kvitt FF, så de slipper å si at de egentlig er uenig i kunnskapen.

Vi proffer har vært veldig usikre, helt fra start, på at det var Bufdir som skulle ha ansvaret for avgjørelsen om FF. Når vi fikk vite at det var dem som fikk ansvaret for denne prosessen, visste vi hva resultatet kom til å være. Vi hadde likevel et håp om at Hdir skulle steppe inn og passet på at det ble gjort på en rettferdig måte.

Å være proff er frivillig, de som klaget kom frivillig og kom tilbake på jubileum, camp, takkearrangement osv

I FF er det frivillig å være proff, og vi kan slutte når vi vil. Når vi blir proffer får vi beskjed om at vi kan være med så mye eller så lite som vi vil, men at vi alltid er velkomne. Det er noen veldig få, av det store antallet unge som har vært og er proffer i FF som har sagt at de har opplevd noen ugreie ting. Ingen av dem sluttet som proffer, eller sluttet å holde foredrag etter de situasjonene de har beskrevet i media. De har også kommet tilbake på camp, takke arrangement og jubileum etter de har sluttet, og flere har snakket om hvor viktig FF har vært for dem. Ingen sa at de måtte komme tilbake. De alvorlige hendelsene Hdir snakker om, var ikke alvorlige nok til at ungdommene ikke kom tilbake. Vi mener ikke å angripe noen, men vi tror det må med i forklaringene at i FF må ingen komme tilbake.

DEL 3: KOMMENTARER TIL AVSLAGET

Merkelig bruk av barnets beste

Vi tenker Hdir bruker barnets beste på en merkelig måte i avslaget. Vi har lært av jurister at for å vurdere hva som er til et barns beste så må barnet få uttale seg først. I FF får proffer si meningen sin om nesten alt som bestemmes og som handler om oss (unntatt sånn økonomiting osv som ikke er sykt viktig for oss). Proffer blir spurt om hva slags aktiviteter det skal være, hvordan helgesamlinger burde være, hva som er viktig å jobbe med på samlinger, hva som er viktig at fabrikkarbeidere kan osv.

Dette hadde Hdir visst hvis de hadde tatt kontakt med oss og spurt hvordan det er for oss i FF. Da kunne vi fortalt hvor mye proffer i FF får delta i alt som bestemmes. For Hdir er det umulig å vurdere hva som er vårt beste, uten å vite

fra oss. Vi har som alle andre grupper barn rett til å medvirke på gruppenivå når det skal tas avgjørelser som kan gå ut over oss.

Vi synes det er ganske utspekulert å bruke hvordan FF ivaretar barnets beste som begrunnelse til å ikke gi FF penger. Egentlig er det jo en rettigheten barn (og proffer har). Vi vet at det ikke går an å si hva som er til barnets beste uten å snakke med barnet eller barna det handler om. Hdir bruker nå denne rettigheten proffer har mot oss.

Mye synsing om hvordan vi proffer har det i FF

Store deler av avslagsbrevet fra Helsedir er fullt av synsing rundt hvordan vi proffer i Forandringsfabrikken har det, og syke tolkninger av hvordan proffer har det på foredrag. Det er ganske alvorlige påstander Hdir kommer med når de beskriver at vi ikke har det bra i FF, vi kan bli presset til ting og at vi kan få negative konsekvenser av å være i FF. Det er ganske alvorlig å komme med sånne påstander når FF er det tryggeste stedet for mange av oss proffer og som er grunnen til at noen av oss er i livet idag. Vi tenker at det er alvorlig og oppsiktsvekkende at et statlig direktorat kan ha lov til å komme med sånne påstander, uten å ha sjekket dem med de det gjelder først. KPMG sin rapporten er ikke en gyldig kilde på dette, da de kun snakket med 3 av dagens aktive proffer og brukte 3 sitater totalt fra de proffene på 112 sider (de var også over 18 år).

Scenepresentasjoner

Proffer presenterer hovedsvar på foredrag

På foredrag presenterer proffer hovedsvar fra mange barn, ikke deres egne mening eller historie. Dette får vi vite før vi er med på foredrag og vi forklarer det til de som vi skal snakke for. Veldig mange proffer har beskrevet det å presentere det som er viktig for mange barn som veldig meningsfylt, og at det betyr mye å si det som er viktig for flere enn bare seg selv.

Noen ganger er det sånn at proffer presenterer råd som de ikke er enig i, og det er veldig naturlig fordi oppgaven til proffer er å presentere kunnskap fra mange barn.

Det kan være fordi andre nyere proffer velger hvilke ting de vil forklare først, at proffer sier de kan forklare et hovedsvar som kanskje ikke er aller viktigst for dem eller at det er et svar igjen når vi forbereder som noen sier ja til å forklare. Proffene som er med på et foredrag er jo et lag sammen, og på et lag så bidrar man der man kan, også som et fotballag.

Alle måter FF jobber på er bygd på svar fra ungdommer

Alle måter FF møter ungdommer på er bygd på tilbakemeldinger fra mange ungdommer. Vi som er proffer nå er med på å lære opp voksne i FF til å møte

proffer på trygge måter, også på foredrag. Vi tenker derfor at måten Hdir bruker KPMGs påstand om "håndteringen av slike situasjoner ikke har vært på det sårbare barnets premisser" tenker vi er ganske dårlig gjort. Denne påstanden finnes det ikke grunnlag for å si. Hvis Hdir hadde sjekket med FF om hvordan rutiner for foredrag er laget eller hva de bygger på, så kunne de fått vite at de er laget bygd på svar fra veldig mange ungdommer.

Hvem bestemmer hva som er bra for barn

I avslagsbrevet skriver Hdir at de ikke tror at FF passer på sånn at det blir bra for proffer å holde foredrag. Vi vet at de som har sagt mest om at det ikke er bra for proffer å holde foredrag i media (som også Hdir viser til) er fagfolk og universitetsfolk. Vi synes det er litt rart at ingen fagfolk eller universitetsfolk har stoppet et foredrag eller sagt direkte til proffer at de er bekymret for dem når de holder foredrag, hvis de tenker det har vært alvorlig.

Vi tenker at det var ganske enkelt når kritikken mot FF kom å si at man har vært bekymret over mange år for hvordan det var for proffer å holde foredrag. Men vi tenker at dette handler om noe helt annet. Vi vet at når voksne får presentert kunnskap fra barn, kan det komme ulike reaksjoner. Noen blir kjempeglade, noen lei seg, noen prøver å bortforklare det, andre heier det fram. Vi har sett at mange av de som har gått ut i media har blitt utfordret av kunnskapen fra barn, og har syntes det har vært vanskelig å få høre den direkte fra ungdommer. Men dette tør ingen å si høyt, da blir det enklere å stoppe at proffer presentere kunnskap ved å si at det ikke er bra for dem.

Hva menes egentlig med press?

I avslagsbrevet trekker Hdir frem at proffer har opplevd press på foredrag. Vi tenker at press kan bety forskjellige ting for forskjellige personer, og at det er helt tydelig hva Hdir ser på som press. Hdir får det til å virke som at proffer har blitt fysisk tvunget opp på en scene, og tvunget til å snakke. Det har aldri skjedd.

Når proffer trekker seg unna rett før et foredrag skal starte, er svarene fra mange ungdommer gjennom mange år tydelig på at voksne må finne ut av hva det handler om. Fabrikkarbeidere er nysgjerrige og prøver å finne løsninger som gjør at det blir trygt nok for proffen å bli med på foredrag, proffen har jo kommet dit fordi den vil delta. Men fabrikkarbeidere er tydelige på at det er helt frivillig og at ingen kan tvinge en proff til å være med. Proffer får også alltid beskjed om at de kan være med på nytt, selv om de ikke fikk til å delta.

Å bli møtt på denne måten kan være uvant for mange proffer, spesielt hvis man har hatt det mye vanskelig. Da kan man være vant til at ingen voksne pusher deg eller at de "godtar" at du f.eks trekker deg vekk fra ting rett før. Mange proffer har forklart at mestringsfølelsen de kjenner på når de får til noe de trodde de ikke egentlig skulle få til er kjempeviktig.

Er standarden hos Hdir også 0 feil?

Når vi proffer leser avslagsbrevet så oppleves det som at Hdir har en forventning til at ingen proffer skal kjenne på noe ugreit i FF. Er det en forventning å ha for organisasjoner som jobber med ungdommer i vanskelige livssituasjoner?

Mange av oss proffer i FF har vært i helsetjenester som Hdir har faglig ansvar for, og lurer veldig på om Hdir tenker at det også i disse tjenestene kreves at ingen ugreie ting skjer. Vi har vært innlagt på sengeposter der vi har blitt holdt fast i timesvis, dratt inn på rom, blitt låst inne på helt strippa rom, blitt putta sprøyter i ræva på imot vår vilje, blitt lagt i belter og blitt kledd helt nakne. Mens vi har vært innlagt eller gått til BUP har vi skadet oss alvorlig, tatt overdoser, prøvd å ta livene våre og rømt. På sengeposter har noen av oss blitt overgrepet på av voksne som jobber der. Noen av oss har opplevd at folk vi er glad i har dødd mens de har vært innlagt eller gått til BUP. For mange proffer har måten vi har blitt møtt på gjort at vi har fått store traumer. Vi har måttet gå til behandling i ettertid, for å jobbe med traumene vi har fått av all maktbruken vi har vært utsatt for.

Dette er ting vi proffer tenker på som alvorlig og som ikke bør skje. Kritikken som har kommet mot FF er ikke i nærheten av dette, til tross for at det er mange av de samme ungdommene. Mange av proffene i FF går til BUP, eller har vært innlagt, noen har vært innlagt samtidig som de har vært på arrangementer i FF. Ingenting av dette har skjedd i FF, men det skjer i helsetjenestene har faglig ansvar for hver dag. Hvis Hdir skulle behandlet disse tjenestene på like måte som FF behandles nå skulle det ikke fantes en eneste BUP eller sengepost igjen i Norge.

TIL SLUTT

Hvorfor FF er viktig i 2023 og framover

For mange proffer har FF vært livsviktig og er livsviktig. FF har vært det første stedet hvor mange av oss har følt oss trygge og følt at voksne har lyttet med hjertet. Da har vi kunnet fortelle ærlig. FF må finnes for at ungdommer i fremtiden skal få de samme mulighetene som oss. FF gir oss en mulighet til å være med å forbedre systemene som vi selv er i. Når vi er i FF, blir vi sett på som noen som kan gjøre noe viktig. Uansett bakgrunn så kan du bli en som hjelper. Når andre har det synet på deg, endrer det også synet du får på deg selv og hva du tenker at du får til. FF har gitt oss en mestringsfølelse og en følelse av at vi er verdt. FF har gitt mange av oss håp for at vi kan bli noe i fremtiden.

Vi tenker at FF er livsviktig for barn, men også for at dagens og fremtidens fagfolk skal bli klokest mulig. Sammen med annen viktig kunnskap, trenger de

kunnskap fra barn og unge som er i systemet I DAG, for å få til å hjelpe best mulig. De trenger å vite fra mange barn, ikke bare ett og ett barn sin historie.

Vi vet ikke om andre plasser som har svar fra så mange barn som er i de ulike helsesystemene nå. Vi tror heller ikke at det er noen andre enn FF som kan få til å møte så mange av dem, fordi vi vet at det krever mye. Vi tror det er derfor at så få gjør det. FF har gjort det i mange år, sammen med veldig mange barn og ungdommer rundt i Norge. FF har den erfaringen som gjør at det er mulig.

Vi håper dere forstår at dere må ta vare på FF. Hvis ikke er dere med å sette dette landet hundrevis av skritt tilbake. FF har hentet inn erfaringer og råd fra 12 000 barn i ulike systemer for barn!!!! Mange av dem har hatt erfaring fra helsetjenestene.

Både denne kunnskapen og måten FF får til å gjøre det trygt og viktig for så mange ulike barn å fortelle, er verdifull. For vi ungdommer forteller ikke til hvem som helst. Hvis FF forsvinner, så mister dere muligheten til å høre fra alle ulike barn.

Beskrivelse av oppdraget som Forandringsfabrikken har gjort for Barnevernutvalget

Forandringsfabrikken gjennomførte høsten 2021/ vinteren 2022 en undersøkelse av barns synspunkter og erfaringer fra tvangssaker i barnevernet. Undersøkelsen ble gjort på vegne av Barnevernsutvalget, som er oppnevnt av regjeringen for å utrede rettssikkerheten i barnevernet, og ikke minst, barns rettssikkerhet. Utvalget henvendte seg til Forandringsfabrikken fordi de har bred erfaring fra, og vært dyktige på, å innhente informasjon fra barn og unge i barnevernet, og de hadde også innhentet informasjon fra barn til Barnelovutvalget som de var svært fornøyde med.

Oppdraget

Oppdraget gikk konkret ut på å samtale med og høre barn i alderen 6-17 år som har opplevd at barnevernet har overtatt omsorgen for dem etter barnevernlovens § 4-12 eller blitt tvangsplassert i institusjon etter § 4-24. I oppdraget var det oppgitt at undersøkelsen måtte omfatte minst 50 barn og unge, fordelt på de to plasseringshjemplene og med en viss spredning i alder. Det ble bedt om en rapport som viste bredden i svarene fra barna, samt hvor mange barn som har svart omtrent det samme på spørsmålene. Det ble også bedt om å få anonymiserte referat fra samtalen med barna.

Tidsperiode

Arbeidet foregikk i en kort periode på drøye fire måneder (november-februar).

Intervjuguide

Utvalget laget et utkast til spørsmål og samarbeidet med Forandringsfabrikken om utvikling av en intervjuguide som inneholdt spørsmål om barnas synspunkter og erfaringer fra barn på de ulike fasene i saksbehandlingen. Forandringsfabrikken bidro aktivt med å utforme spørsmålene på en slik måte at de skulle være lett å forstå for barna.

Rekruttering

Forandringsfabrikken lyktes i å rekruttere over 60 barn til undersøkelsen. Erfaring fra tilsyn med barnevernet og andre forskningsprosjekter viser at dette er barn som er det ofte er vanskelig å opprette kontakt med og få i tale. Rekrutteringen av barn og unge ble gjort via utvalgte barnevernstjenester og barnevernsinstitusjoner. I enkelte tilfeller ble det også rekruttert barn og unge via kontaktnettet til medlemmer i Forandringsfabrikken, der det viste seg å være vanskelig å komme i kontakt med barna gjennom virksomhetene.

Gjennomføring

Det ble av utvalget lagt til grunn at gjennomføringen av samtaler med barna skulle utføres av personer med erfaring og kompetanse i å samtale med barn, samt at hensyn til anonymitet og personvern skulle ivaretas. Dette ble, så langt vi vet, gjennomført i tråd med disse kravene.

Leveranse

Utvalget mottok, i tråd med avtalen, både en god og systematisk oppsummering av samtalen og svarene fra barn og unge, samt anonymiserte referat fra samtalen med barn og unge.

Informasjonen som vi har fått fra samtalene med barna har vært nyttige og gitt utvalget viktig informasjon om situasjonen til barn som bor i fosterhjem og institusjon.

Validering

Utvalgsleder og sekretariat har gått gjennom referatene fra samtalene med barna, og det er synliggjort at forandringsfabrikken har stilt spørsmålene i intervjuguiden og spurt oppfølgingsspørsmål som er nøytrale (ikke-førende). Referatene fra samtalene gir oss innsikt i formen på spørsmålene, og gjengivelsen av svarene fra barna vitner om at det er barnas talemåte og deres ord og uttrykk som er presenteres. Det er tydelig fra referatene at barna er forskjellige i måten de beskriver sine erfaringer og ønsker.

Denne transparensen i fremgangsmåte gjør at utvalget kan ha stor tillit til resultatene vi har fått fra Forandringsfabrikken, og at arbeidsmetodikken de har brukt i dette arbeidet holder høy kvalitet.

Er det behov for utfyllende informasjon kan utvalgsleder Marit Skivenes kontaktes.

Bergen 16 september 2022

Vennlig hilsen

Marit Skivenes (sign.)
Leder for Barnevernsutvalget
Professor, Universitetet i Bergen
Mail: Marit.skivenes@uib.no
Telefon: 959 24 979

Kommentar til undersøkelsen «Forstå det viktigste»

*Arild Bjørndal, professor i samfunnsmedisin og direktør i Center for Evidence and Implementation
Vurdert 30.9. 2022*

Denne kommentaren bygger på rapporten og underlagsdokumentene. Jeg har gjennomgått rapporten, referatene og sorteringsdokumentet (som er oppsummeringen av enkeltintervjuene).

Hensikten med denne gjennomgangen var at Forandringsfabrikken skulle få et eksternt blikk på rapporten for å vurdere fremgangsmåte, og sammenhengen mellom innsamlede data og fremlagte funn. Jeg er ikke helt eksternt, men jeg har ikke hatt noe å gjøre med denne rapporten tidligere, og mine kommentarer er transparente. Underlagsmaterialet er tilgjengelig også for andre.

Om undersøkelsen

110 barn som var fra 6 til 12 år gamle har bidratt til funnene. Det var omtrent like mange gutter som jenter, og barna var fra 11 steder i Norge. 80 av barna var i familier med hjelpetiltak og 30 var under barnevernets omsorg.

Undersøkelsen ble gjennomført i 2018 og 2019. Rekrutteringen foregikk i samarbeid med 11 større og mindre barneverntjenester rundt i landet – og med foreldre og fosterforeldre. De fleste barna deltok i samlinger, noen i samtaler én og én.

Formålet var å bringe fram barns erfaringer med deres møter med barnevernstjenesten. Det enkelte barns historie i familie og nettverk var ikke fokusert. Barna skulle også gi råd om hva fagfolk og tjenesteledere kan gjøre for å forbedre måten barn blir møtt på.

Intervjuguide

Hovedspørsmålene i undersøkelsen var:

- Hva har vært bra for deg i barnevernet?
- Hva burde vært gjort annerledes?
- Har du fortalt barnevernet det viktigste som du ville fortelle?
- Hvilke råd har du for at barnevernet skal hjelpe barn best mulig?

Dette er åpne spørsmål som ikke legger ord i munnen på barna, og som gir mulighet for å komme fram både med det som har vært opplevd som bra og det som kunne vært bedre.

Rekruttering

Forandringsfabrikken rekrutterte altså 110 barn til undersøkelsen. Dette er et stort antall barn i denne sammenheng og speiler noe av det viktige og spesielle i FFs fremgangsmåte. De færreste forskere eller forskningsmiljøer vil være i stand til – eller vil prioritere – å nå så vidt mange barn. De aller fleste forskningsmessige studier av slike spørsmål ville følgelig vært gjennomført med et langt mindre utvalg. På den annen side kunne en forsker som brukte kvalitative intervjuer med færre barn gått mer i dybden.

I denne sammenheng må rekrutteringen sies å være bedre tilpasset formålet enn det et lite utvalg ville være. En vinner noe «i bredden» som er viktigere enn det en taper «i dybden». Det er intuitivt fornuftig at en rapport om barns erfaringer og råd til Norge om behov for endring av tjenester, må baseres på samtaler med relativt mange, ikke bare med noen få.

Gjennomføring

Samlingene og samtalerne med barn ble gjennomført av undersøkere med kunnskap om, og erfaring i, å snakke med barn og med kunnskap om metode. Det disse undersøkerne er spesielt gode til, er å etablere et trygt rom, og å få barn til å prate. Rapporten kunne imidlertid hatt med mer om gjennomføring og øvrige metode.

Oppsummering av erfaringer og råd

Barnas erfaringer og råd er beskrevet i rapporten. De fremhevede hovedsvarene i første del, som bl.a. beskriver hvorfor tre av fire barn ikke forteller det viktigste, og rådene som er tatt inn i rapporten, er systematisk tellet opp i skjemaer som viser hvor mange barn som har de ulike erfaringene eller gitt de ulike rådene. Det kommer frem av underlagsmaterialet.

Siden formålet er å løfte frem hovedsvar fra mange barn, er metodevalget logisk. Men det har også den konsekvens at ikke alle svar fra hvert barn kan synliggjøres i rapporten. Likevel er teknikken med illustrerende sitater en vellykket måte å vise fram en variasjonsbredde i svarene på.

Det er blanding av positive og «negative» erfaringer som bringes fram. Det er mange positivt formulerte forslag til måter å opptre på som er «lavt hengende frukter» i en faglig sammenheng. Den som leser rapporten ordentlig, vil derfor få mange innspill til hvordan møtene med barn kan bli bedre.

Det er implisitt i rapporten, men ikke beskrevet tydelig, at voksne har vært med å formulere rådene. Selv om de voksne i FF tilstreber ikke å tolke barnas erfaringer og forslag, er det umulig å skrive en slik rapport uten å bearbeide materialet i noen grad. Det kunne vært tydeliggjort hva denne prosessen består i.

Personvern

Både i referatene og i rapporten er barna anonymisert. Svarene fra barn knyttes ikke til bosted eller tjeneste. Derfor er vurderingen at personvernet er tilfredsstillende ivaretatt. Vanlige rutiner for innhenting av samtykke i FF er fulgt, med noen «komplikasjoner» (se dokumentet Samtykkeforklaring, Forstå det viktigste).

Validering

Rapporten bygger på gruppeintervjuer med barn der FF har fulgt en fremgangsmåte (PLA) de har brukt og forbedret over år. Derfor er det grunn til å tro at barna har kunnet gi informasjon og fremme synspunkter. Det kommer tydelig frem at det er barnas ord og uttrykk som presenteres. Ingenting, verken i grunnlagsmaterialet eller i rapporten, tyder på at svarene fra barna er manipulerte.

Rekruttering, hvor mange som har deltatt, aldersspennet, geografisk spredning kommer tydelig frem i rapporten. Det foreligger referater fra samlingene der svarene og barna er knyttet sammen ved at de er nummerert. Denne nummereringen er gjennomgående og gjenfinnes i telleskjemaer som er basis for konklusjoner om at mange barn har om lag de samme synspunktene på bestemte temaer. I tillegg foreligger det en liste med sitater som også, på en ryddig måte, er knyttet til enkeltbarnas nummer. Alt i alt er det tydelige og troverdige spor i denne undersøkelsen, av hvordan en har kommet fra premisser til konklusjon.

Funnene har også en umiddelbar validitet, og passer overens med funn fra andre undersøkelser og fra tilsyn.

Alt i alt fremstår funnene, og rapporten, som etterrettelige. Det er god grunn til å tro at andre ville kommet til det samme resultat med samme fremgangsmåte.

Metodebeskrivelsen er for tynn, og bør forbedres i fremtidige rapporter for å dokumentere bedre hva som er gjort og på hvilken måte det er gjort.

Comments with regard to the report “IKKE SLEM”

Henk Spies, professor Mind the Gap

Avans University of Applied Sciences (the Netherlands)

This is a very high number of respondents compared to comparable researches

103 young people were interviewed about their experiences with two types of conversations in the legal area (concern talks and interrogations) and their experiences with punishment in general.

Recruitment of respondents in these target groups is normally very difficult.

Forandringsfabrikken succeeded in finding these respondents by: contacting professionals who work with such young people as “clients”, such as police officers, lawyers, social workers and others. These professionals are partly known from earlier surveys, partly found through “cold acquisition” (through Google, a.o.). An effort is made to find professionals and young people from all parts of Norway. Young people are not selected on the basis of their bad or good experiences.

Recruitment of respondents has followed ethical requirements

Making an introduction video explaining the purpose and procedure of the survey for young people. Professionals received this video, professionals sent it forward to young people or showed it to them when they met. Young people themselves contacted Forandringsfabrikken (by phone or Instagram) or gave their professionals permission to share their contact information with Forandringsfabrikken.

Questionnaires for semi-structured interviews are made:

- on the basis of knowledge-demands from professional organizations (through a questionnaire)
- with the input of young people with experiences for formulating questions that are likely to trigger the most responses from respondents

The research itself was done by two researchers from Forandringsfabrikken,

travelling around and talking to the 103 respondents individually or in groups – according to preferences of young people themselves. The research was carried out making use of earlier recommendations of young people on how they wanted to be approached. These recommendations were put into the research-practice of Forandringsfabrikken itself, and largely seem to work judging by the high number of respondents.

Transcripts were made and analyzed, as much as possible by literal transcription (not summary).

Commonly used qualitative research methods have been used to sort and organize the material

In group interviews an additional item (besides asking about experiences of young people), was a design focus: how would these conversations and punishment be done if you could

decide yourselves? What are recommendations? These recommendations have been used in sorting the material to look for backup in interviews.

Interviews have been systematically scored to allow for some basis quantitative analysis.

Content: presentation of the material seems to be quite straightforward.

A point that may need some more elaboration, may be that if percentages are mentioned of young people stopping their criminal activities, it should be emphasized this is self-reported (it is in the general introduction of the report). It should be elaborated what the percentage refers to exactly (it can be derived from what is written in the introduction, but it would help to be explicit).

The recommendations of respondents have been linked to the UN Convention on the Rights of the Child, and seem to match, strengthening the points made in the report.

Suggestion: recommendations from young people could also be matched to scientific meta-research on general success factors in psychotherapy (Wampold & Imel, 2015): realness of interaction, creating positive expectations (common factors), and “specific ingredients” (tailoring of the logic of intervention to the perception of agency of the client – Spies, 2018)

Henk Spies

Professor Mind the Gap

Avans University of Applied Sciences (the Netherlands)

Samarbeidet med Forandringsfabrikken om boken *Klokhet om vold og overgrep- Kunnskap direkte fra 500 barn med erfaring fra vold og overgrep*

Fra forlagsredaktør Wenche Bjørnebekk, Universitetsforlaget, 3.oktober 2022.

Jeg er forlagsredaktør for helse- og sosialfag i Universitetsforlaget og har samarbeidet med proffer og ansatte i Forandringsfabrikken og med andre fagpersoner om boken *Klokhet om vold og overgrep*.

Studenter som utdanner seg til å arbeide i velferdstjenestene og ansatte i disse tjenestene er primær målgruppe for boken. Denne boken, og de andre bøkene jeg har samarbeidet med Forandringsfabrikken om, skal derfor både fungere som lærebøker for studenter og som fagbøker for profesjonene.

Det er vedtatt nasjonale forskrifter om hvilke læringsutbytter utdanninger i helse- og sosialfagene skal gi. Der legges det vekt på at studentene skal lære ulike former for kunnskap. I Nasjonal retningslinje for sosionomutdanningen §5a er et av læringsmålene at kandidaten «kan anvende forskningsbasert, erfaringsbasert og brukerbasert kunnskap i profesjonsutøvelsen.». Det er tilsvarende formuleringer i læringsmålene for de andre utdanningene. Erfaringsbasert kunnskap tilegner profesjonene seg gjennom praksis, brukerkunnskapen er den erfaringskunnskapen brukerne av tjenestene har. Erfaringsbasert kunnskap og brukerkunnskap slik Forandringsfabrikken bidrar med er altså nødvendig kunnskap for både utdanning og fagfelt. Litteraturen til studenter og profesjoner er ofte sammensatt av disse to kunnskapsformene sammen med forskningsbasert kunnskap, nettopp fordi det slik det skal fungere i praksis.

Utvikling og utgivelse av fag- og forskningslitteratur bygger på tillit. Bøkene blir til i et samarbeid der forlaget bidrar med på faglige innspill, vitenskapelig kvalitetssikring og redaksjonell veiledning som er tilpasset den enkelte bok. Det er forskjell på hva en utgivelse og forfatterne trenger om det er en lærebok for bachelor, en vitenskapelig antologi, eller en bok der målgruppen er praktikere i bestemte fagfelt.

Jeg har som de andre redaktørene i Universitetsforlaget faglig bakgrunn fra de områdene der jeg har redaktøransvar. Jeg kjenner barnevern og arbeidet med ungdom som er utsatt for vold og overgrep godt, både gjennom egen arbeidserfaring, og gjennom faglitteratur og forskning. Det betyr at jeg kan gi både faglige og redaksjonelle innspill til tekstene. I tillegg benytter jeg også ekstern kvalitetssikring og faglig veiledning til forfatterne. Når forlaget utgir vitenskapelige publikasjoner forutsettes det at det gjennomføres en fagfelle vurdering, men det gjelder ikke for lærebøker og fagbøker. Likevel benytter vi ofte fagkonsulenter som leser for å styrke og gi innspill til det faglige innholdet også i de andre typene utgivelser. Slike eksterne innspill er noen ganger åpne, andre ganger anonyme. Vi kan også velge å ikke bruke fagkonsulent hvis det er bidragsytere, forfattere, bokredaktører som selv har god faglig oversikt, og som i tillegg har gode faglige lesere i nettverket sitt. Det varierer altså hvordan arbeidet med den enkelte utgivelse er. Noen ganger har vi en, andre ganger flere eksterne lesere til et prosjekt, andre ganger leser forlagsredaktøren i tillegg til bokens forfattere. Vi tilpasser dette til den enkelte bok. Hva trenger denne konkrete boken, og disse forfatterne? I arbeidet med *Klokhet om vold og overgrep* har Forandringsfabrikken brukt sitt nettverk av kompetente faglige lesere i tillegg til mine lesninger.

Universitetsforlaget har utgitt flere bøker der erfaringskunnskap inngår som sentrale kunnskapsbidrag. Jeg har samarbeidet med andre brukerrepresentanter og brukerorganisasjoner enn Forandringsfabrikken. Det har for eksempel vært erfaringskunnskap fra brukere og fagpersoner fra ulike praksisfelt som skriver sammen med forskere og undervisere i utdanningene. Noen ganger er erfaringskunnskapen og brukerkunnskapen individuell og knyttet til personlige fortellinger, andre ganger er det forsket på brukerkunnskap, eller at erfarings- og brukerkunnskapen underbygges med forskningskunnskap og teoretisk kunnskap. Brukerorganisasjoner og forskere kan innhente erfaringskunnskap på måter som ligner hverandre. Både Forandringsfabrikken og kvalitative forskere må være oppmerksomme på at for forståelsen og erfaringen til den som spør påvirker informasjonen som samles inn. Derfor kan erfaringskunnskap der barn utformer og stiller spørsmålene bli noe annet enn om en voksen forsker gjør det. Det gjennomføres kvalitativ forskning som ligner på den metoden som FF har benyttet. Likevel er ikke det som Forandringsfabrikken og andre brukerorganisasjoner gjør forskning. Det skiller seg fra forskning både når det gjelder innhenting av informasjonen, analyser og tolkning. Det er ikke ment å være forskning selv om det er en gjennomført systematikk i innhenting av brukerkunnskapen. Forandringsfabrikken kunnskapsbidrag vurderes ikke opp mot forskning eller teori, den oppsummeres av de som har erfaring med tjenestene. Dette er beskrevet i *Klokhet om vold og overgrep* s. 11-15.

Som forlagsredaktør veileder jeg i formidlingen og struktureringen av denne kunnskapen. Det handler blant annet om å hjelpe forfatterne til å vise hvilken form for kunnskap det er som skrives fram, og å underbygge påstander. Dersom det ikke er en vitenskapelig publisering er det sjelden at metoden for innhenting av kunnskap beskrives i detalj. Vi har likevel gjort det i *Klokhet om vold og overgrep*. Det er nødvendig når tittelen viser til antallet på de som er snakket med, og det styrker brukerkunnskapen som grunnlag for boken at det er åpenhet om innhenting av kunnskapen. I arbeidet med boken har det vært viktig å skille på hva som er beskrivelser av erfaringer som er systematisert, individuelle eksempler som er typiske, og hva som er gode råd for praksis. Vi skiller på hva som skal være en del av forståelsen og kunnskapsgrunnlaget som er nødvendig, og hva som fungerer pedagogisk. Utvikling av manus er en dynamisk prosess. Alle forfattere kommer med sin kunnskap. Så samarbeider vi om hvordan den kan formidles slik at den når fram til målgruppene.

Samarbeidet med Forandringsfabrikken skiller seg ikke fra andre prosjekter når det gjelder hvordan vi arbeider med utviklingen av manus. Jeg har samarbeidet med både ansatte og proffer fra Forandringsfabrikken gjennom hele bokprosessen. Det var Hanne Stabursvik som var min kontaktperson, og i tillegg til henne var flere proffer og Marit Sanner med i møtene. Vi hadde møter fysisk og digitalt. De har til sammen vært en forfattergruppe der alle har deltatt og hatt synspunkter både på utvikling av teksten og helheten i boken. Vi har sammen diskutert hvilke fagpersoner som skulle inviteres med. Jeg har hatt møter med forfattere, lest og gitt tilbakemeldinger på hele og deler av manus gjentatte ganger siden dette var urutinerte forfattere, og vi har jobbet mye med å få på plass en struktur som fungerte. Underveis inviterte vi med fagfolk fra feltet for å dekke andre perspektiver også. Samtidig er disse fagpersonene invitert med fordi de har kunnskap og erfaringer som er relevante sammen med den erfaringskunnskapen som Forandringsfabrikken har samlet. Vi var ikke ute etter motstemmene i denne utgivelsen. Rådene for praksis ble utviklet etter hvert i arbeidet med manus. Målet var at *Klokhet om vold og overgrep* skulle fungere som en fagbok bygget på erfaringer fra barn og unge, samtidig som fagfolk skulle vise at dette er innspill som også gir faglig mening og som kan fungere i deres praksis.

Jeg har samarbeidet tett med proffer og ansatte i Forandringsfabrikken i utviklingen av flere bøker og har ikke på noe tidspunkt hatt grunnlag for å tro at de ikke snakker sant når de beskriver hvordan de innhenter informasjon. Det har aldri vært snakk om å vri eksempler i «riktig retning». Jeg har lang erfaring med ulike forfattergrupper og det kan være både skjulte og åpne uenigheter i faglige diskusjoner og om en boks utvikling. I samarbeidet med Forandringsfabrikken har jeg møtt åpenhet. Det har vært åpne, tålmodige og hektiske samarbeidsmøter der det har vært lagt til rette for at alle som er til stede skal bidra. Det har vært rom for diskusjon og motforestillinger.

Boken ble godt mottatt. Den har vært pensum på flere profesjonsutdanninger og selv om det er viktig og ny erfaringskunnskap i den så oppfattes den ikke som kontroversiell. *Kloket om vold og overgrep* ble tatt imot som det den er, en unik bok bygget på kunnskap fra mange barn og unges erfaring med vold og overgrep.

UTTALELSER OM FF FRA 38 PROFFER 14-18 ÅR

Dette er proffer med erfaring fra psykisk helse, skole, barnevern og/eller politi

Dette er fra noen av de aktive proffene 14-18 år hentet inn på under et døgn.

Det måtte hentes inn så raskt fordi vi fikk beskjed om at bufdir plutselig skulle komme med en avgjørelse om tilskudd til Forandingsfabrikken

PROFF VESTLAND

Hvorfor må FF finnes?

Det hjelper jo mange ungdommer med å komme seg ut av huset og føle de har noe å kjempe for og noe de trives med, og så møte man mange folk som skjønner det de går gjennom og vil hjelpe å forandre for andre. Mange ungdommer som har gått gjennom ting kan synes det er vanskelig å komme på ting, men i FF er det annerledes. FF klarer å gjøre at ungdommer føler seg mer tilrette siden der er det masse forståelse og det er andre som har gått gjennom samme ting ting. Det er enklere å være åpen når jeg vet at jeg er i et miljø hvor andre forstår og heller ikke dømmer meg, siden de ikke vet. I FF er det folk som faktisk skjønner det som har gått gjennom ting som er litt likt.

Hva betyr FF for deg?

FF har fått meg ut av huset selv om jeg er en person som ligger mye inne. Setter stor pris på å komme inn i noe som kan hjelpe og at jeg får gjøre en forskjell for andre. Jeg er veldig takknemlig for å ha fått den muligheten. Det å vite at jeg er en del av noe som kan forandre livene til mange gjort at jeg fått mestringfølelse og gjort godt. Det har blitt enklere for meg å ta vare på meg selv, siden jeg føler meg som et godt menneske og at jeg fortjener det. Det motiverer meg litt det at jeg vet at jeg gjør en forskjell i andre sine liv, og da kan jeg gjøre forskjell i eget liv. Det å hjelpe andre hjelper meg selv også

Jeg har ikke vært proff lenge men i FF føler jeg meg komfortabel. FF lar ungdommer bestemme i veldig mye og det ungdommer komme med tingene vi skal snakke om, ikke de voksne. Veldig mange plasser snakker voksne med ungdommer og så er det voksne som styrer alt, sånn er det ikke i FF. I FF føler man at man faktisk blir hørt og ikke bare totalt ignorert eller at de tingene du sier blir vridd på.

PROFF - SØRLANDET

Hvorfor må FF finnes?

Det er jo for at barn kan det bedre innenfor hjelpesystemene, er ikke så mye hjelp i de akkurat nå, det er for dårlig akkurat nå. FF trengs for å gjøre det tryggere å bedre for ungdommene og for å forbedre systemene. FF hjelper oss med å få til å forbedre systemene med våre erfaringer. FF hører på oss og forstår oss på måter som ingen andre gjør. FF hjelper oss med å forstå rettighetene våre og for at vi skal få til å gjøre forandring

Hva betyr FF for deg?

Det betyr håp, håp for søsknene mine. At de ikke må gjennom det samme som meg. Jeg er livredd barna mine skal få det vanskelig og måtte i barnevernet eller ABUP. FF betyr glede og styrke, det gir livet en mening igjen. FF har vist meg at jeg får til ting, inni meg følte jeg at jeg ville gjøre det bedre og fikk motivasjon til å gå videre. Før jeg ble proff vurderte jeg å droppe ut av skolen og alt, orket ikke mer av barnevernet eller Abup. Men så hjalp FF meg. Med å snakke med meg, med å ta meg seriøst, få meg til å føle meg verdt noe og at jeg er flink til noe. Har ikke kjent på det før. Følte jeg bare ble tatt ut av ting og at folk ikke brydde seg. FF bryr seg på ekte.

Jeg syns at det er fucka at så mange går imot FF. Jeg tror egentlig det er fordi de er redde for å miste kontrollen de har over oss. Dette er ikke noe de kan legge ned siden de legger ikke bare ned en organisasjon, men de legger ned våre stemmer og det tillater jeg ikke.

Andre må vite at FF er de som bryr seg om oss, at vi føler oss trygge og at det betyr noe. Det FF gjør er grunnen til at jeg og så mange ikke gir opp og det burde folk se. Ingen kan med god samvittighet tro at det er riktig å gjøre sånn mot FF, siden dette er feil og det sårer så mange.

PROFF ROGALAND

Hvorfor må FF finnes?

Jeg tenker at FF må finnes på grunn av det er en måte for å få ut svar om hva som skjer, og hva folk begynner å må jobbe med. Det er en måte for andre å bli kjent med andre folk. De med småangst får sjansen til det. Å møte andre og oppleve at det finnes trygge folk. Det blir en type trygghet og du får mer åpenhet til nye tanker. "Å dette var greit, kanskje det ikke er så farlig likevel". Det blir lettere hvis du møter folk som er snille med deg og tar vare på deg, så bygger det trygghet, og tryggheten siger seg ut i kroppen og til andre ting at du tenker det kan gå med andre folk også.

Å bli trygge på folk er liksom at du blir mer åpen, får bedre tanker, blir mer noen og hvis du har det vanskelig du har liksom fått deg en ny venn. Du utvikler en venn. Snakke med andre, og så snakker jeg med folk i FF og blir trygg på de der, og de... FF er på en måte en liten frihet. Hvis man har det vanskelig, er det som en pause. Det er bare kjekke ting man gjør der. Du er med å hjelpe andre folk og samfunnet. Man er med å hjelpe, ting som ikke blir sagt blir ikke lagt merke til. Blir glad og jeg tenker på at... det er en positiv følelse og det blir forandringer. Det blir stolthet egentlig.

Hva betyr FF for deg?

FF er på en måte en familie først og fremst. Alle folka der er bare snille og vil egentlig bare det beste. De har gått gjennom noe selv, så de er forsiktige med andre. og du får masse venner. Det er jo noe som heter fake friends, men jeg føler på en måte at alle i FF er en skikkelig venn, for de har andre erfaringer og det gjør at en person blir sterkere og sterkere. Synet du ser på andre, du ser hvem som virkelig bryr seg. Du blir jo selv bedre og bedre hvis du hatt en opplevelse med noe, det blir lettere.

Det er liksom en venne-familie. FF er vennefamilien. Det er lettere komme gjennom dagen, for du tenker på at det finnes gode folk her.

PROFF VESTLAND

Hvorfor må FF finnes?

Det er fordi det hjelper barn og det er viktig å vite hvordan barn har det. Og det er viktig å forandre det som er galt. FF må finnes fordi det er jo de som formidler det videre. De fleste vil ikke høre på barn hvis de bare kommer opp på gaten og sier "DETTE må forandres", så det må finnes den koblingen. Uten den koblingen hadde vi ikke fått kommet med det vi vil si. Og spesielt siden FF tar inn masse forskjellige råd som styrker systemene, med masse forskjellige barn. FF får inn masse forskjellige barn som styrker ting. Det betyr at det er flere tusen barn som får sagt det de trenger. De som bestemmer nå de må høre på oss, de må følge rådene våre.

Hva betyr FF for deg?

Det betyr veldig mye for meg, for det er liksom litt som sånn håp for at det kan skje noe. Det blir håp fordi da vet jeg at det jeg tenker og føler faktisk blir verdsatt og det kan forandres. Jeg vet at det forandrer fordi FF sier ifra til oss, om at sånn "i juli skal vi gjøre dette", "nå har vi lagd en artikkel på dette", og gir oss info om dette. Med sånn håp blir jeg glad, jeg får litt mer selvtillit, får glede av at dette kan skje med meg, og med alle barndom kommer etter meg. Det er jo et håp, da vet jeg at for eksempel mine barn og alle de som kommer etter meg... Nå trenger de ikke å lide seg gjennom det vi har gjort.

PROFF ROGALAND

Hvorfor må FF finnes?

Det er jo viktig for at liksom voksne skal få kunnskap om hva vi synes om de systemene som vi møter, om hvordan det egentlig er. Voksne har en tendens til å si "nei det er ikke noe galt med sånn det er". De kan si at "vi får god nok hjelp for barnet" men så sitter barnet inne med et "nei, sånn er det ikke". Uten FF er det ikke så mye framover som vil skje, for da vil det meste gå tilbake til det vanlige og da er det jo mer og mer barn som ikke får det de mener hørt. Og FF er jo en veldig bra ting, det er jo veldig sosialt, du blir kjent med nye folk, du får mer venner, du får vite hva de andre tenker. Det som er fint med det er at det er lettere at andre kan se ditt synspunkt.

På skolen kan det jo være litt sånn at folk trekker seg tilbake til de de kjenner, men på helgesamlinger og sånn er det ikke så mange folk som på skolen. Alle er nesten i lag med alle. På skolen blir det mer gjengete. På helgesamling skaper det en trygghet, det blir sånn du føler at her sitter du med folk som vil forandre de samme tingene som deg, som barnevern og skole. Og det er litt lettere enn å stå der alene med erfaringene du har. Det er liksom sånn "endelig! noen som faktisk vil det samme som meg! Noen som vil gjøre barnevernet og skolen bedre!" Det er fint, du står liksom ikke alene om det.

Hva betyr FF for deg?

For meg betyr FF gode relasjoner møte nye folk, få nye venner. Fin me det? At du blir kjent med mye folk. Si du skal til begrenset i en ferie og så vet du ikke hva du skal gjøre. Så kan du spørre noen andre proffer som bor der. Det kan gjøre det mye tryggere å dra til en plass der det er proffer som du kan spørre som å være i lag med. Du har noen å spørre om å være med.

PROFF SØRLANDET

Hvorfor må FF finnes?

Det er jo en god måte for barn og unge å si sin mening siden vi blir ikke hørt på noen slags annen måte. FF er viktig fordi vi får muligheten til å hjelpe andre sånn at barn etter meg ikke skal gå gjennom det samme i skolen og i hjelpesystemer. FF er den eneste plassen som involverer oss helt på ekte. Og så har jeg fått mange gode venner på treff i FF som har gjort at jeg føler meg bedre. Du hører hele tiden om kampanjer og debatter, men barn blir jo ikke involvert i det, utenom i FF.

Hva betyr FF for deg?

Det betyr en plass som jeg kan gå til der jeg vet at jeg hjelper andre og at jeg kan være akkurat den jeg er uten å bli dømt og ja bare godt vennskap og godt hardt arbeid men det er fortsatt mye kjærlighet og vennskap. I FF er det aldri noen som dømmer deg for den du er, alle vet godt at alle har egen bagasje og alle er forskjellig. Alle blir akseptert. Å være proff har gitt meg masse venner, jeg kan dra hvor som helst i Norge også i nærheten er det noen venner jeg kan ta kontakt med. Gikk fra å ha ingen venner til å ha kjempemange, kjennes godt

PROFF TRØNDELAG

Hvorfor må FF finnes?

Så jeg syns det skal eksistere fordi alle i Norge opplever hvor dårlige systemene kan være. De er ikke helt ordentlig ordna for oss barn, selv om de er ordna for oss. Det er veldig viktig å få godt i systemene, sånn at vi kan eksisterer ordentlig når vi vokser opp.

Fordi systemene skal være ordna for barna, og vi vokser opp med dem halve eller hele tida vi vokser opp, og det har stor effekt livet vårt. Siden det er de mest sensitive årene. Hvis de ikke har de ordna systemene, med svarene fra faktiske barn så kan det bli dårlig. Fordi det er vi som vokser opp med og skal lære og leve av det. Men så er det ikke våres. Fordi når det er voksne som bestemmer over hvordan vi skal ha det, så føles det ikke ut som de tar våre følelser helt seriøst. Derfor vi trenger FF fordi når voksne syns vi er ustabil og holder på å vokse, det er akkurat da man skulle gitt svarene sine. Fordi det er da de trenger og forstå, og det da det er så viktig å få riktig hjelp. Hvis ungdommer presenterer kunnskap fra barn så blir det nærmere sånn som det er nå, fordi vi opplever det nå. En voksen som har opplevd det for 30 år siden kan ikke forklare det. Når systemene ikke er i nærheten av det de er nå.

Hva betyr FF for deg?

Når jeg starta i FF så var jeg veldig sjenert. Samtidig hadde en brann inni meg for å ville endre ting. Men jeg følte selv at jeg ikke blir tatt seriøst. I FF fant jeg den flammen inni meg igjen, og ble mer selvsikker og fant talentet mitt. Jeg begynte å tørre å ta presentasjoner. Jeg lærte mer om meg selv. Fikk også lære meg at mange av de tingene jeg trodde voksne hadde i stammene har gjort faktisk ikke er rett. Det har hatt veldig mye å si. Det har vært mye misbruk av voksnes stilling over meg før. Tvang til å gjøre ting, medisiner og at de

sa de bare kunne fortelle ting videre. Mange ting som facka opp livet mitt. Jeg visste hva jeg hadde rett til og hva de kunne få gjøre med meg.

I FF går det an å si hva jeg mener. Jeg var født med flere ting hjernen. Jeg ble aldri tatt seriøst, fordi jeg var så annerledes. Hverken av voksne eller andre på min alder tok meg seriøst. I FF ble jeg behandlet likt som de voksne og eldre og yngre ungdommer. De tok meg på alvor og seriøst. Da kunne jeg tenke at andre i livet mitt også kunne gjøre det. Og at hvis de ikke tok meg seriøst, så var det deres tap. Begynte å tenke at hvis de ler av meg så er det deres feil. Vet liksom at nå er det folk bak meg som tenker at alt jeg sier har mening, og kommer til å hjelpe Norge. Jeg hadde aldri jeg fått den hjelpen jeg har fått nå som jeg trenger hvis det ikke hadde vært for FF. Planlegger å være i FF helt til grensa jeg ikke kan være med lengre.

PROFF TRØNDELAG

Hvorfor må FF finnes?

For di FF er viktig for de ungdommen som skal bli voksen i Norge. For utlendinger og for norske. Vi er med å hjelpe de som trenger hjelp fra systemet. Bevise for de hva som er bra, og hva som ikke er bra. Da vi prøver å si ifra at dette ikke er bra nok, vi må gjøre noe med det, så vi må finne en løsning. Det er viktig for fremtiden vår.

Hva betyr FF for deg?

For meg er FF familie. FF gir meg trygghet, når jeg møter FF så bruker jeg tiden min godt, som er god for meg. Jeg føler meg heldig, trygg og masse forskjellige positive ting. Så det betyr veldig mye for meg. Og jeg håper at vi får penger, fordi FF må ikke stenges, vi må ikke miste mulighet til å hjelpe de norske, de utlendinger og voksen og alt. Det går ikke an uten. Jeg er heldig som traff FF, og jeg tenker at flere også skal bli det.

PROFF VESTLAND

Hvorfor må FF finnes?

For di det er viktig å høre barn sine stemmer. Barn føler jeg i Norge får ikke uttale seg om saker som gjelder de. Og FF er jo en organisasjon som gir den muligheten til veldig mange barn. Hvis FF slutter, så mister mange barn muligheten til å bruke rettighetene sine som FN har gitt de til å uttale seg om saker som gjelder oss. Systemene blir mer basert på det voksne tenker er bra for barn, det er ikke alltid voksne tenker likt som barn, og da blir det kanskje feil løsninger og system for barn. FF er liksom mye mer enn det å kunne gi råd, det er et fellesskap. Man møter folk med samme erfaringer og for mange blir det en måte å... Komme seg gjennom ulike ting, for man vet at det e mange andre i norge, som går igjennom det samme som meg.

Hvis FF går vekk, eller vi ikke får lov til det lengre, da blir det mange som føler at... man mister litt det sosiale også, og man mister litt av tryggheten i hverdagen. På en måte, det blir jo tryggere for meg å gå på skolen og vite at jeg har vært med å forandre. Jeg føler det blir tryggere når jeg vet at stemmen min blir brukt til noe. Og når jeg går på skolen, om noen måneder eller år, er det trygt for andre i den samme situasjonen som min. Hvis det hadde bare vært meg som sa det, hadde det ikke hatt noe effekt, men med FF er vi liksom sammen med det. Og det er godt i hverdagen å komme på FF kontoret og gi råd og bli sett på en annen måte. Sånn, for hvis jeg vi lei noe på skolen, hører ikke lærerne på, men i FF hører de på, og FF har lyst til å hjelpe. Og høre på oss. De i Bufdir kan ikke vite hvordan vi har det i Forandringsfabrikken. De vil skrive den rapporten uten å vite noe egentlig om hvordan det er å være i forandringsfabrikken. Det er ganske trist.

FF må jo bare finnes for FF er jo nesten kun den eneste organisasjonen som greier å samle så mange ungdommer fra så mange ulike systemer. Mange gjør det på enkeltting, men FF gjør det på alle. Og derfor er det så viktig, det er så viktig. Samle så mange erfaringer. At det kommer ut. At vi faktisk blir hørt, og får ungenes stemme frem i samfunnet. Selv om man har problemer på ekstrahjelp, betyr det ikke at jeg ikke trenger psykisk hjelp og da er det jo lettere å gi råd på begge deler hvis organisasjonen gir hjelp på begge deler det er lettere å bare være på ett sted, enn om du måtte gå til forskjellige organisasjoner. Det er veldig viktig at de skjønner, ellers gjør de det vanskeligere for mange barn.

Hva betyr FF for deg?

FF betyr for meg at jeg har lov til å bruke min stemme. Jeg føler liksom at jeg kan si ting jeg synes ikke er bra med et system, og vite at det blir tatt på alvor. Og jeg kjenner på hvor viktig det er å gi råd. Jeg vet ikke hvordan jeg skal beskrive det, men det er nesten magisk. Å vite at en dag blir det systemet du har gitt råd til, blir bedre. Det betyr veldig mye. Hvis jeg for eksempel har sittet og grublet på noe, og så er i FF, så gå jeg fra møtet, så er problemet litt borte. Sånn hvis jeg har en dårlig dag, og hvis jeg går ned på FF og gir råd til skolen, så blir humøret mitt bedre. Det er nesten som terapi. Man bearbeider mye av det man sitter og grubler på i hodet, med å kunne prate helt fritt i Forandringsfabrikken. Jeg blir jo utrolig mye gladere etter jeg har vært på profftreff og proffaktivitet, jeg møter jo vennene mine. De vennene mine i FF vet gjerne litt mer hva jeg har vært gjennom. Så det har vært godt å snakke med de. Så jeg blir gladere i mye lengre tid etterpå.

Og altså, jeg synes det også er døds Kult å være med å forandre lover og regler, og kunne holde foredrag, og kind of være læreren eller foreleser til studenter. Det er bare døds Kult. Det er bare det at barn plutselig blir 15 år eldre, og Kult å kunne lære voksne hvordan de kan gjøre jobben sin. Og at faktisk mange tar innover seg det vi sier og kommer bort etterpå og sier det var dødsbra. Det gjør meg så glad. Det er liksom ingenting negativt med det. Det blir liksom så feil at voksne skal si hva som føles riktig for oss. Jeg blir litt sint når de skal synse og sanse hele tiden.

Man får jo ganske mange venner, det er jo veldig positivt i alle sine liv å ha venner. Det er jo veldig viktig del av det. Det er jo ikke bare å gi råd. Det er mye sosialt som ikke studenter og fagfolk og stortinget ser, og jeg synes det også burde komme litt mer frem. Vi gjør faktisk andre ting også. Her er det spesielt for du møter andre som går gjennom mye av det du går gjennom. Har både like og ulike erfaringer, og man forstår litt mer av hverandre, for man går gjennom en del av det samme. Man får venner som forstår deg litt mer. Det er lettere å snakke om utfordringene du har da. Man har jo ikke akkurat like opplevelser, men de forstår. Det er det som er så fint med FF, man kan forstå hverandre på et helt annet nivå.

PROFF NORD

Hvorfor må FF finnes?

Jo altså det er jo det at det er en veldig fin ting. Jeg får mye mer selvtillit etter jeg begynte i FF. Det er liksom en tryggere plass, man møter folk og liksom får lov til å være med å hjelpe de som skal hjelpe da. Det er viktig å være med på fordi det er litt vanskelig å hjelpe noen uten å vite hvordan man skal hjelpe liksom. Hvis ikke ungdommer fikk være med på det tror jeg egentlig det hadde vært ganske dritt. Tror også generelt for systemene at det er veldig greit å få de rapportene fra FF. Fordi det ikke er alle som forteller til systemene hvordan man vil ha det. Og liksom da er der er det også generelt, og flere ting. Og ikke bare fra den ene ungdommen som orka å fortelle liksom.

Hva betyr FF for deg?

Betyr mye. Mange nye venner. Man lærer jo av hverandre. Så gir det håp å være med i Forandringsfabrikken. Sånn som når barnevernloven ble endret, at vi var en del av det. Det er jo stort. Det er skikkelig Kult. Fordi når det er ting som er et problem for meg, også får jeg lov til å være med å endre sånn at det ikke er et problem for andre. Det er veldig sånn, man blir egentlig litt sånn rørt. Blir veldig glad og veldig fornøyd.

Ingenting man kan sammenlignes med FF. Det er en stor familie. Man møter mange forskjellige kulturer og man møter mange forskjellige folk med mange forskjellige bakgrunner og det er liksom jeg tror de fleste jeg møtte i FF ville jeg aldri snakka med.

PROFF TRØNDELAG

Hvorfor må FF finnes?

Fordi det er viktig at barn og sånn for sagt meningen sin, at de blir hørt, for det er ikke folk så flink til ellers.

Hva betyr FF for deg?

Jeg har jo ikke vært med så mye. Jeg har ikke tenkt så mye på det, det bare ble sånn. Jeg tenker at det er viktig at folk spør barn og unge. Det er jo fordi det er oss det gjelder, og vi vet jo best hva vi føler og mener.

PROFF ROGALAND

Hvorfor må FF finnes?

Det handler om det er mange barn som enten er i barnevernet eller BUP, og det er sjeldent at de blir spurt hvordan det er og hvordan det burde bli bedre. Hvis de blir spurt, så er det for å bli spurt, ikke for å lage endring. I FF er det å bli tatt på alvor, det er en grunn til at du blir spurt. Når du blir spurt i FF, er det mer at din erfaring er verdt noe. FF har jo blitt stort, og de har fått det til ganske bra når de har hentet inn svar fra barn og unge. Hvis de ikke skulle få lov til det nå, er det rart. De har funnet en måte å gjøre det på. Det er med ungdommer fra hele landet, det er en måte å gjøre det på, som funker. Nå er jo FF snart 20 år og i løpet av de årene har det blitt mange resultater. Jeg startet det fordi jeg hadde hørt at endring hadde skjedd tidligere, med en lov og andre ting.

Hva betyr FF for deg?

Det har hjulpet meg mye, men det har mye med at når jeg var veldig midt oppi dette med tjenester og skolen det var veldig mye som ikke var stabilt. Da snakket jeg med Marit og det var liksom ikke noe feil med at jeg hadde vært i de her tjeneste. Det hjalp meg ganske mye, jeg vokste litt på det, for jeg fikk hjulpet andre med mine erfaringer. Det var erfaringer som ble bedre enn jeg trodde, for når jeg var midt oppi det, tenkte jeg at jeg kommer ikke til å få til noe. Men så fikk jeg hjelp fra FF til å skrive søknad til lære plass og sånne ting, men

også når jeg fikk hjelpe andre, var det ikke bare negativt. Jeg tror jeg har alltid vært glad i å hjelpe andre mennesker, men jeg har ikke forstått hvor mye det har hjulpet meg. Der og da får du litt pause fra ditt, men så får du også hjelpe andre i samme situasjon. Får pause fra alt det kaoset, man kan helle gjøre det om til noe bra.

Det er jo mange i FF som har hjulpet proffene utenom også, bare det å skrive søknad for meg var liksom... jeg hadde sykt vondt med å skrive søknad til lærlingprosess, tenkte dette kommer jeg aldri til å få til, det var som å vinne i lotto den gang da. Det handle rom mer enn det som er i media, mange som har fått hjelp med andre ting også. Jeg tror virkelig, de må bare forstå at det er viktig.

Jeg tenker sånn personlig at Marit har fått veldig mye hat på de her artiklene, og veldig mye ufortjent. Første gang jeg møtte henne, så hun noe i meg som ingen andre voksne hadde sett, voksne i skolen eller overalt. Det er en dame som har veldig stor kraft med å hjelpe andre, og jeg tenker bare at alt i media var veldig ufortjent. Selvfølgelig det kan godt være at noen feil har blitt gjort. Men ikke sånn som de beskrev henne. Hun hjelper. Det handler mye om verdien man ser i seg selv, hvis man går rundt og tenker man ikke får alt til, men så plutselig er det noen som ser deg, de ser noe som andre ikke ser og de har virkelig lyst til å hjelpe deg, ikke bare sier det for å si det. Jeg tror hun bryr seg veldig mye om andre mennesker. Jeg tenker sånn om Marit, både Marit og FF. Man kan ikke beskrive Marit med ord. Hun er ganske spesiell, på en veldig fin måte, og det må oppleves for å forstå. Hun er ærlig, direkte. Og så kan det være sånn, hun kan fortelle om sitt, sånn at man stoler mer på henne. Hun tør å ta ungdom på alvor. Da tror vi mer på at her er det folk som bryr seg og at de kan få hjelp, at de ønsker de vel.

PROFF SØR

Hvorfor må FF finnes?

Asså syns det burde finnes fordi FF gjør ting som hjelper for mange. Det hjelper mange folk, både oss proffer med å få bygd opp en sånn følelse av at vi kan gjøre ting, men også fagfolk. Vi får også mange nye venner, jeg hadde liksom ikke så mange venner før jeg ble proff, så det har vært veldig viktig for meg. For det første blir det et godt fellesskap og så føler man at man får være med å bestemme selv, det er kanskje noe man ikke har følt noen gang i livet før, og det kjennes sykt godt.

Hva betyr FF for deg?

For meg så er det en plass jeg kan bestemme litt selv, hjelpe i Norge og være med venner. For meg er FF et sted jeg føler meg trygg og har det fint. I FF så kan man føle at man gjør bra ting sammen med flere personer. Og at vi er med å gjør ting som mange andre vil at skal gjøres. Jeg blir oftest veldig glad når jeg er med på profftreff og jeg vil jo gjør mer for å hjelpe.

PROFF NORD

Hvorfor må FF finnes?

FF er jo viktig for fremtiden. Vi ungdommene som har med politiet å gjøre i FF, prøver å endre hvordan folk ser og tenker om oss. Og det gir FF oss muligheten til. Vi kan prøve å forhindre at ting som ikke skulle skjedd med oss, skal skje med andre og det føles veldig godt. Å holde foredrag for politi har vært kjempegøy. Det har jo fått meg til å føle at jeg har gjort noe viktig, og noe som kan hjelpe andre. Det har vært veldig bra og noe jeg nesten aldri har kjent på før.

Jeg ble med i FF gjennom en undersøkelse. De spørsmålene jeg fikk der hadde jeg aldri blitt spurt om før. Aldri hadde noen lurt på og vært opptatt om å høre hvordan jeg følte meg når jeg ble tatt av politiet. Ingen var intresert i å høre noe men det var FF og det var veldig bra.

Hva betyr FF for deg?

FF er veldig viktig for meg. I FF er det voksne som hører på ungdommer sin mening og gjør noe med det, det er ikke alle som gjør det. De voksne i FF viser at de vil høre på alle sine meninger, og er engasjert i å høre fra oss som ikke pleier å si noe fra før. Jeg følte endelig at noen lyttet til meg og tok meg på alvor.

PROFF VEST

Hvorfor må FF finnes?

Forandningsfabrikken må finnes fordi vi i FF endrer lover som før har verdt urettferdig for barn men med ff kan vi endre de lovene som gjør at barn kan føle seg trygg angående skole, barnevern, psykisk helse, fosterhjem og institusjon.

Hva betyr FF for deg?

Forandningsfabrikken for meg er et sted hvor jeg får møte nye folk som har erfaringer med forskjellige temaer og vi har det gøy med å bli kjent med hverandre og gjør gøy aktiviteter som gjør at det betyr mye for meg.

PROFF ØSTLANDET

Hvorfor må FF finnes?

FF må finnes fordi det gjør Norge til et bedre sted å være som ungdom. Det blir bedre når man kan fortelle om ting og gjøre en forskjell. Du kan lære ting fra å være i FF som du trenger i livet men også lære bort ting også. Å få være med i FF får ungdommen til å føle at de har noe å være her for, ikke bare gå rundt ute og røyke Weed. FF viser ungdommene at de kan gjøre noe, lære bort ting, at de betyr noe. Det beste er å snakke med politikere på stortinget. Jeg gruet meg litt første gang, men det var spennende å snakke med noen som satt høyt oppe. Tenkte litt hvem er jeg, hvorfor får jeg lov til dette, jeg er bare en kriminell. Det er ingen andre enn FF som har gitt meg den muligheten. I FF følte jeg meg mer verdt enn ellers, fordi da føler jeg at jeg kan gjøre noe stort for andre ungdom og at jeg er viktig

Hva betyr FF for deg?

FF betyr kjærlighet, du føler det fra hjertet til folka som er der. Det er mye god stemning og man lærer seg hvordan håndtere tingene sine bedre. Husker første gang jeg kom der så merket jeg shit her er det kjærlighet. Det er veldig trygt å være med. Menneskene der gjør at det kjennes trygt, de voksne der treffer meg i hjertet, det er bare snille mennesker, you know kjærlighetsfulle.

PROFF NORD

Hvorfor må FF finnes i Norge?

FF er veldig viktig med tanke på at man faktisk henter kunnskap fra barn og ungdom. Og at de får lov til å være med å gi råd og forandre ting til det bedre på en måte. Fordi at de voksne som sitter å bestemmer ting nå, de har ikke gått i våres fotspor. De vet ikke hvordan det er å vokse opp i fosterhjem eller de ulike systemene. Det å høre på erfaringer og råd fra de barna og ungdommene som har de erfaringene og de gode rådene er med å gjøre sånn at de tenker "oi vi må gjøre noe, fordi det skal ikke være sånn her". Voksne vil da kanskje få et innblikk i hvordan vi opplever systemene og hvordan vi har det. Ikke bare fra de voksnes ståsted. Fordi de voksne kan si at de har det helt fint og alle har det helt fint men vi som er i systemene kjenner på det stikk motsatte. Vi har muligheten gjennom FF til å si det vi erfarer og komme med de rådene for å prøve å forberede de ulike systemene. Det er viktig for at barn skal føle seg sett og hørt, og at de har en betydning i verden før de blir voksen også.

Det viktig å høre det direkte fra ungdommer. Hvis man bare leser ting, så hører man ikke den personen og man vet ikke at det er et barn eller en ungdom. Men når man enten ser en video, ser en foredrag eller hører det på lyd/podcast så hører de den sårbarheten og ærligheten i stemmene til barn og ungdom som kommer med det her rådene, og som ønsker å hjelpe barn og unge som kommer etter oss. Hvis voksne skulle forklart kunnskap fra barn da hadde man kanskje fått feil formidling. Med tanke på at de ikke kan sette seg i våres fotspor. Med tanke på at de kan lese det FF har skrevet og kommet med. Men man kan høre at det blir så upersonlig for dem. De bare leser det de har fått beskjed om å lese. Men når et barn forteller om det så graver de dypt ned i hjertet sitt og forteller det med hele kroppen sin.

Hva betyr FF for deg?

FF for meg har veldig stor betydning. Ble med i FF når FF lagde rapporten "Det handler om oss" (om samvær i barnevernet). Før det så tenkte jeg at jeg var veldig alene i verden med de erfaringene og opplevelsene jeg hadde. Men når jeg ble med i FF så la jeg merke til at mange de samme erfaringene som meg. Alle hadde jo ikke helt lik bakgrunn eller oppvekst, det går jo ikke. Men man sitter igjen med en følelse om at du ikke er alene. Du har folk rundt deg som også har opplevd noe av det samme, og bærer det med seg. FF ble nesten som en ekstra familie for min del. Og det å slippe å føle seg så alene. Ble en sånn følelse i FF på grunn av varmen og kjærligheten i FF, at man hverandre med åpne armer og smilende blikk og ønsker å bli kjent med hverandre og ønsker å ta vare på hverandre.

Det er ikke bare sånn som på skolen at man har bli kjent leker for å prøve å bli kjent. Da blir man på en måte tvunget til det, men i FF gjør alle det frivillig. Møter hverandre med åpne armer og inkluderer hverandre uansett hva de måtte være. Føler meg godt ivaretatt i FF av andre proffer og proffvarmere. Fordi f.eks at proffvarmerne når vi er på samlingene eller på camp, når vi er store gjenger og sånn så er de veldig sånn at de ser hver enkelt barn eller ungdom. De ser sånn "trenger du kanskje en klem nå eller går det bra". Og slår av en samtale hvis de ser at man er litt tilbaketrukket, og prøver å få dem med. Altså vise at man er der for dem. Selv om de har en stor gjeng de skal ivareta, så ser de hver enkelt person. Det er ikke mange som klarer.

PROFF TRØNDELAG

Hvorfor må FF finnes?

Det må jo det. Det er fordi det er liksom det at det barn sier ting, så snakker FF med de om disse temaene. De får snakke om hvordan de ulike systemet har fungert for dem. Og får gi tilbakemeldinger på det. Og det er det at det er viktig å ta videre. For at ting enten skal endres eller fortsette sånn som det er. Det er viktig å kunne gi tilbakemeldinger sånn at det skal endres for folk som kommer senere. At for eksempel hvis det har skjedd noe feil og ting ikke har blitt riktig, kan det rettes opp for andre. Det gjør godt, man vil ikke at andre skal gå gjennom det samme som deg. Man vil hjelpe andre. Det er nice å hjelpe andre.

Hva betyr FF for deg?

Nå har jeg jo vært med en stund og det er liksom noe jeg har fått til. Føler jeg har fått til noe, ikke bare for meg selv men for andre også. Det er fint vite at man kan gjøre noe nyttig i livet. Selv om du sliter med ting så kan det bli bra, med at det liksom blir satt ord på og at mange flere kjenner på det samme men at kanskje ikke alle klarer å snakke for seg selv, så da snakker du på vegne av de. Hvis man kjenner på at man ikke gjør noe nyttig i livet, føler man seg litt mislykka da. Det er tanken på at man aldri kommer til å få til å gjøre noe.

PROFF ØSTLANDET

Hvorfor må FF finnes?

FF må finnes for at fagfolk, studenter og politikere skal få vite hvordan det virkelig kjennes ut å være et barn som er med i systemene, uten den kunnskapen er det ingen god måte for barn og unge å kunne fortelle hvordan det kjennes på kroppen siden FF er en av de få stedene som spør etter de svarene på en måte som ikke føles presset fram eller at de spør fordi de må, men man kjenner at de spør fordi de vil vite og de vil gjøre det bedre for barn og unge å kunne være i de systemene. Uten disse spørsmålene blir det nesten helt umulig for systemene å bli mer tryggere og bedre for barn. Barn og unge vil ikke ha muligheten til å få sagt hva som gjør det utrygt å gå på skolen eller å bo på institusjon eller å snakke med helse sykepleieren og politiet.

Hva er FF for deg?

FF for meg er et sted der jeg kan kjenne på trygghet og varme, møte ungdommer fra hele Norge og få venner for livet. Det er et sted hvor jeg kan gi de rådene og dele de erfaringene som må deles for at de systemene jeg opplever på en daglig basis skal bli trygg å være på og for at de voksne som jobber skal klare å bygge tillit og kjennes komfortabel å være rundt. FF har hjulpet meg til å finne en hverdag hvor jeg slipper å gå rundt å føle meg engstelig eller redd fordi de har vist meg varme og kjærlighet som gjør at det blir trygt å være der. En hverdag hvor jeg slipper å måtte kvi meg til å dra hjem fordi jeg vet at jeg har et sted å dra eller folk å møte hvis ting blir for tungt eller vanskelig og som har lært meg å bli mye mer sikker på meg selv og at jeg kan forstå bedre de folkene rundt meg. Både sosialt men også emosjonelt. Uten FF hadde jeg ikke hatt den muligheten til å kjenne meg trygg og kjenne at noen er glad i meg og bryr seg om meg.

PROFF SØR

Hvorfor må FF finnes?

Jeg syntes det er viktig at det ikke bare er voksne som får bestemme i Norge men at ungdommer får si sin mening og bestemme. Jeg føler det er letter å bli hørt i FF enn andre plasser, og det er betryggende føler jeg. Det er fint å bli hørt at jeg ikke er den eneste med de meningene man har. Når man går på skolen så er det mange som ikke bryr seg om politikk og demokrati i Norge, og så tror jeg ikke det er klar over hvordan de kan være med på det

Miljøet i FF er ganske forskjellig fra andre plasser. På skolen er miljøet veldig forskjellig og det er strenge ledere. I FF får du utrykke deg om noe viktig og i trygge miljøer. Føler det ikke er så strengt i FF mer sånn at voksne er venner samtidig som de passer på oss. Syns det er viktig å ha et forholdt til de voksne, da blir det ikke en stor barriere mellom de unge og voksne, mer at vi er på samme lag og ikke mot hverandre.

Hva betyr FF for deg?

Jeg har ikke vært proff så lenge men det er betryggende for meg og et safe space. Jeg føler det ikke er noe jeg kan si galt og det er et åpent miljø med mange forskjellige type folk der. Føler meg mer viktig og at jeg gjør en stor forskjell. Du kommer inn i et samhold og får nye venner og bare kan være deg selv, det føler man ikke på skolen for eksempel. Å være på camp har også vært viktig for meg. Måten FF passet på oss proffer og ikke bare bruker oss for hva vi har å si, er viktig. Merker det siden de voksne på ekte bryr seg om oss og passe på at vi koser oss og gjør gøy ting i tillegg til å gi råd. Det er trygt siden jeg vet at alle er trygge og følte jeg kunne si fra til en voksen hvis det var noe som var vanskelig

PROFF ØSTLANDET

Hvorfor må FF finnes?

Fordi alt jeg har erfaring med, så kanskje dette andre barnet eller ungdommen får ikke de erfaringene som jeg hadde, de får en bedre sjanse. Og at det ikke blir samme feil. For eksempel at vi endrer loven. Vi endrer en liten ting, men vi har gjort noe med loven eller ute på skoler. Det er veldig bra erfaring, for å skrive bok om det, sende video om det barn sier til studenter som skal bli lærere, sånn at de vet hva elevene vil. Uten dette, mister du nesten alt, lærere kommer til å fortsette, helsesykepleiere, voksne kommer til å fortsette og ikke høre på ungdommer. Rektor eller avdelingsledere, de mister demokrati. De kan tro at de vet best for oss, at de gjør det som er best for oss, men det er ikke alt de gjør som er det. Hvis de ikke vet fra barn, kan de bestemme feil.

Og i tillegg, vi blir kjent med mennesker. Jeg blir kjent med veldig mye mennesker. Vi har det gøy, vi har venner rundt i landet, vi blir kjent med mange, får mer venner, har det gøy der og sånn. Hvis ikke FF finnes, er det ikke like lett å bli kjent med andre. Det blir ikke like lett for meg. Hvis FF går konkurs, blir det ikke vennskap. På skolen for eksempel, der går vi bare for å få vitnemål, men i FF er det trivelig, du bestemmer om du vil komme og det er frivillig. De som går der blir kjent med hverandre. Jeg blir mer åpen, vil bli kjent med andre, vil ha venner. Det viktigste er at vi kommer frivillig. Ingen presser han eller hun sånn at han gir faen og ikke vil bli kjent. I FF har jeg ikke sett noen som ikke vil bli kjent.

Og vi har aktiviteter og sånn som er koselig og vi blir kjent med hverandre og har det gøy. Og FF hjelper barna med alt. Som når jeg hadde problemer med skolen, fikk jeg hjelp med å bytte og sånn. De voksne kan hjelpe. Det gjør ganske mye forskjell i livet. Liksom, jeg blir ikke usikker på om jeg gjør feil, jeg kan gjøre hva jeg vil og jeg blir ikke redd for andre, ingen er redde for meg.

Hva betyr FF for deg?

Ff betyr mye for meg. Hvis jeg er der, finnes det ikke noen som ikke vil komme. Alle viser respekt, også spesielt voksne, de er respektfulle, hjelper. Det gjør at det er veldig trygt for meg hver eneste gang. Alle voksne har smil og sånn, det er ikke noen som ikke er snille. Og det er ikke noe sånn "den personen er bedre enn den personen". Da føles det trygt, og jeg føler ikke at en annen gutt eller jente behandles bedre enn meg. Men alle behandles fra samme sted. Sånn Leon er som kompisen min, er ikke sånn voksen. Pål er veldig kul. Mathea er veldig hjelpsom. Marit er veldig fin og snakker om viktige ting. Viola er også som en venn. Om det er samling eller aktivitet eller hva som helst. Jeg vil bare komme så fort som mulig, for jeg føler meg trygg der, jeg koser meg der, jeg blir kjent med alle. Blir trygg og koser meg der, for de er alle snille og respektfulle, det jeg sier blir bare mellom meg og de. Og jeg synes ikke de voksne er sånn som voksne, men som kompisen min. Å ha et sånt sted gjør at jeg ikke bare vil være hjemme, jeg sitter ikke bare hjemme og vil ikke gjøre noe. FF som prøver å hjelpe meg, jeg har flere venner å snakke med, kan henge med.

Og i tillegg, jeg prøver å løse problemer. Nå hvis jeg får problemer, prøver jeg å løse og fikse problemet i stedet. Jeg kan komme og forklare hva som skjer, eller løse problemer. Jeg prøver nå å løse mine problemer og løse andre sine problemer, hvis kompiser har det vanskelig. Er snille mot de, sier ikke "å fuck vekk med det der". Jeg er åpen med de og prøver å hjelpe han så godt jeg kan. Det lærte jeg fra FF. Det er viktig å lære sånne ting. Det kan skje ting i livet, eller hvor noen trenger hjelp, og nå vet du hvordan snakke med han vennen og løse problemet.

PROFF VESTLAND

Hvorfor må FF finnes?

Jeg tenker FF burde finnes fordi det er viktig å få forandret og endret mange ting som er ikke så bra og for at andre som skal være på skole, eller i system til BUP og så videre skal ha det bedre enn det mange av oss har opplevd.

Hva betyr FF for deg?

FF betyr en del forandring til det bedre og bli kjent med mange folk og få se en del av Norge. Å forandre til det bedre vil si at vis det er noe dumt som har skjedd eller man har opplevd i skole, barnevernet og så videre så prøver FF og hjelpe og prøve å få forandret det til at andre folk, som vil si lærere, lærerstudenter, folk som skal jobbe i barnevernet og så videre, ikke skal gjøre det samme tabbene som mange andre folk har gjort, altså lærere, lærerstudenter og folk som skal jobbe i barnevernet og så videre, for det er jo barna eller ungdommen som skal få det bedre.

PROFF ØSTLANDET

Hvorfor synes du at FF må finnes

FF må finnes fordi det er ingen andre organisasjonen som klare å hente erfaring fra de som HAR vært i de ulike systemene som barn og unge har vært annet enn FF. Jeg vet at voksne trenger hjelp til å snakke med de som er i de systemene. Men voksne kan ikke gjøre det uten å snakke med de som har vært i de ulike system, det er fordi det er jo vi barn og unge som veit hvordan det kjennes å bo i fosterhjem, eller på institusjon. Og det er det jo FF gjør. De snakker med akkurat de som har hatt hjelp fra PPT, helsesykepleier, barnevern. Derfor må FF finnes fordi det er der de, og det finnes tusen barn og unge som vet hvordan er det å være i de ulike systemene, så FF må finnes fordi er det de som klarer å snakke med barn og unge som har forskjellig erfaring med de ulike systemer. så hvem som gjøre det hvis FF ikke finnes.

Hva betyr FF for meg?

I FF var der jeg klarte å finne kraft inni meg. I FF er der i klarte å finne trygghet som jeg hadde inni meg etter mange år uten jeg følte meg trygg. FF betyr ganske mye for meg fordi jeg føle det er der jeg følte sett, og ble tatt på alvorlig på både små og store ting jeg sa. Jeg husker når jeg hadde veldig vanskelig dager og ikke klarte å se den lille lys i tunnelen så tenkte jeg at det bare meg som hadde vanskelig liv. FF har gjort at jeg har klart å føle at jeg er viktig.

Et eksempel er helgesamlinger. Helt siden jeg kom i FF så har jeg alltid synes at helgesamling med alle de andre kloke ungdommer som VIL gjøre dritt til gull alltid har gjort at jeg klare å finne kraft inni meg. Helgesamling er der jeg kan jeg være meg selv. Jeg trengte ikke å ha på en maske fordi jeg tørt ikke å vise at jeg hadde vanskelig. Vi er gjeng som alltid vet at alle har en bagasje som man bærer på. Vi er en gjeng som bare gir kraft til andre. Vi er en gjeng som vil bare gjør trygt som mulig for de som er nye og til de som også har vært litt lengre. For meg er det å se så mange ungdommer som bruker tiden sin for å gjøre systemene bedre for de andre barna som kommer etter oss veldig fint. Da må jeg må bare finne inne i kraft inni meg selv om det kan være litt vanskelig å tenke. Så gir vi hverandre motivasjon. Det er så mange ungdommer som vil gjør dritt til gull. Vi er som en gjeng liksom er storesøsken og småsøsken. Jeg har fått liksom venner i nesten hele Norge. Jeg har aldri følt meg alene når jeg er på helgesamling. Å se 20 ungdommer som klare å lage trygghet, spre glede til andre, spre mye kjærlighet til hverandre gjør meg trygg, glad og gjør at jeg ikke føler meg alene.

PROFF NORD

Hvorfor tenker du at FF må finnes?

DET er jo for at regjeringen og alle de andre folka skal få vite hva barn tenker. Og mulighet til å lytte til å lytte til dem, istedenfor å ikke lytte til dem. Fordi det er jo viktig å lytte til barn. Hvis FF ikke var der så hadde ikke regjeringen og de folka vært så fornuftige med svarene sine og det de gjør. Hvis FF finnes så blir lettere for barn å vokse opp. Fordi de blir lytta til, i stedet for at de skal holde kjeft. Hvis man holder kjeft så mister man tilliten til folk og tør ikke si noe til slutt

Hva betyr FF for deg?

Mye. For at jeg skal bli hørt så er de nødt til å være der. Har fått tillit da. Voksne i FF har vist at det er vist at det er enkelt å snakke med de. De bygger opp tilliten til folk. De inviterer til ting og er villig til å lytte til det barn og ungdommer har å si. F.eks hvis jeg sier meningen min på skolen så tar de ikke det videre. Da blir det til at barn ikke får sagt sine meninger, og at andre ikke får vite det. Hvis de ikke gjør noe mer med det, så har man ikke lyst til å si meningen sin videre. I FF så lager man jo filmer, bøker og rapporter og sånn og sender ut, da kjenner jeg at de tar det på alvor.

PROFF ØSTLANDET

Hvorfor tenker du at FF må finnes?

FF må finnes fordi systemet er fuket og trenger å forandres og FF forandrer det. Alt som FF gjør er viktig, men helgesamling når vi diskuterer kjennes veldig godt. jeg føler meg god og føler meg sett og får være med å prøve å gjøre det bedre siden det ikke var bra for meg.

Hva betyr FF for deg?

FF er en plass som jeg kjenner meg hørt, sett og velkommen. Jeg tror det betyr mye, jeg føler ikke jeg blir det på institusjon eller andre plasser. Det å bli sett på sånn er nødvendig for helsen din og har en plass som det, alle trenger å føle seg anerkjent og sett.

2 PROFFER NORD

Hvorfor tenker dere at FF må finnes?

Proff 1: Kjempeviktig jobb FF holder på med. Ikke bare at FF samler inn FF inn råd, men det er også at det er viktig for ungdommene som er med. Som jeg kjenner selv på det. Det har gitt meg muligheter til å gjøre mer ut av erfaringene jeg har. I tillegg til at det har hjulpet meg med å bli kjent med folk og bli kjent med mine egne rettigheter.

Proff 2: Det er jo akkurat det med å bli litt kjent med folk som har gått igjennom det samme som du har gjort. Og at man får prøvd å hjulpet til litt. Er også viktig fordi de fleste kan ikke jobben sin helt. De tror bare hva som er best for oss. Og da er det jo bare vi som kan vite hva som er best for oss. Hvis de hører fra oss, så kan man jo håpe at de kan gjøre litt forandring. Også er det også mange som gjør mye feil, og som ikke vet at de gjør feil. Fordi de blir lært mye feilinformasjon og sånn. Tror det er få som bare gjør det for jævlenskap.

Hva betyr FF for deg?

Proff 1: For min del så er det mange ting jeg har sittet med. F.eks på ungdomsskolen så var jeg veldig negativ til barnevernet og sånn. Men det å være med i FF og kunne gi råd ut fra negative erfaringer gjør mye med det negative som du kan bruke til noe positivt. Det har også endret synet mitt på noen ting. I stedet for å kanskje sette seg å være veldig negativ og passiv aggressiv mot folk i barnevernet så har jeg heller på en måte innstilt meg på at det ikke hjelper å være være "vanskelig" men å snakke med dem på en litt mer ordentlig måte. Det har på en måte endret hele innstillingen min. Har blitt mye mer moden, og har forstått mer av hvorfor de gjør ting. Har også forstått mer av hva som er rett og galt, av det som skjer i systemene.

Proff 2: Ja, tenker også det å lære hva som er riktig og galt. Når jeg var mindre satt jeg bare der og hørte på hva de hadde å si. Tenkte de får bare gjøre hva de vil. Men nå vet man jo hva som er galt og riktig. Da kan man si det der har ikke du lov til, eller det der er ikke greit. Så når man ikke vet så blir man bare sittende der og la dem styre som de vil. Det er ikke så veldig bra.

PROFF ØSTLANDET

Hvorfor tenker dere at FF må finnes?

Jeg får uttrykke det jeg føler om helsetilbudet og får det videre høyere opp og vi finner på fine ting å gjøre og der er mange som trenger å gjøre noe fint med andre ungdommer

Folk vet veldig godt i FF at alle sliter så vi vet veldig godt at vi ikke må nevne ting som trigger. Vi vet veldig godt at alle sliter med noe og man blir kjent når man jobber sammen og vet veldig godt på kveldstid så nevner vi ikke noe sånt og da blir det veldig koselig og rolig

Hva betyr FF for deg?

FF er en veldig fin organisasjon jeg føler jeg får gjort mye som jeg ønsker og betyr veldig mye å få være med på. Det å kunne være med på helgesamlinger er veldig viktig å få svare og jobbe mye med spørsmål på helsevesenet og BUP. Også er det viktig når det samles og får se hvordan man har det rundt i hele landet og får svar fra hele Norge fordi ting er forskjellig alle steder.

De voksne som jobber der er ikke alt for voksne er mye enklere å åpne seg og de lager tiltak som gjør det trygt og passe på at vi har det bra og det er koselig å være med de siden de ikke er så mye eldre enn oss.

FF er en fin plass for være med andre som sliter og får vært der med andre som sliter

PROFF NORD

Hvorfor må FF finnes?

Det er mange av systemene som ikke er bra nok. Både skole, psykisk helse og spesielt barnevern. Det er ikke bra nok i forhold til sånn det burde vært. Mange barn blir jo veldig dårlig mentalt av hvordan disse systemene virker. De er ikke tilrettelagt ordentlig for barn som strever med mentale vansker. De har mye forbedring, som det trengs noen som kan fortelle hvordan de kan forberede seg. FF er jo nesten litt som en høytaler for barn og ungdom, sånn at de kan fortelle hva de føler burde være annerledes.

Det er ganske viktig at en sånn organisasjon faktisk finnes da. Fordi hvis ikke så kan det være ganske vanskelig for barn å vite hvordan de kan sette ut sin stemme. Syns foredrag er viktig fordi da kan jeg fortelle fagfolk eller studenter som skal komme i disse posisjonene hvordan jeg og andre barn i Norge føler det. Jeg kan fortelle fagfolk direkte, og f.eks psykologistudenter. Det hjelper å gjøre det litt mer ekte på en måte. Fordi de kan jo få alle rådene på mail eller hva enn, men de gjør det litt mer sånn ordentlig hvis de blir fortalt det rett i fjeset deres. Bra at ungdommer holder foredrag fordi det er jo e som vet det og går gjennom det. Det at det er de som sier det, putter litt mer press på at det er så viktig at det blir sagt at det er. Hvis voksne skulle

forklart ville det ødelagt poenget med det. Da er det plutselig ikke ungdommen som får putte ut sin stemme. Føler det er litt vanskelig å virkelig putte det inn i perspektiv når det bare er en voksen som sier det.

Hva betyr FF for deg?

Det har jo vært et sted for meg som jeg kan putte ut stemmen min. Det har latt meg kunne fortelle voksne hvordan jeg føler det. Jeg får snakke om det. Fordi det er liksom ikke så enkelt å bare sende en mail til de som driver BUP eller hva enn. Men gjennom FF så får jeg prøvd å gi rådene videre til de som kan forandre noe. Det er jo en veldig positiv del av livet mitt. Det er jo også et veldig fint miljø på FF. Det gjør det også mye tryggere å kunne gi de rådene videre.

En ting som gjør det litt trygt for meg er generelt konseptet. Vi er der alle for å gjøre de samme tingene. Vi alle voksne og ungdommene er der for å forandre disse systemene. Det gjør det mye tryggere. Også veldig lite toleranse for i guess mobbing er det nærmeste ordet jeg kan komme på. Generelt gjør det trygt. Skolen kan f.eks si at de ikke tolererer sånn, men de gjør ofte ikke noe med det. I FF så føler jeg at hvis noen faktisk hadde vært slem mot meg så hadde det ikke blitt tolerert. De voksne i FF tar jo meg og andre ungdommer veldig seriøst, og faktisk hører på det. DE forandrer ikke på det vi sier, eller bare sier sin egen mening. Sånn som f.eks psykologer kan gjøre mye av.

PROFF ØSTLANDET

Hvorfor tenker du FF må finnes

FF er et sosialt sted som man får venner og får gi råd til Norge på hvordan det kan bli bedre og at andre får hjelp. Det er viktig det som du kan være med på det er bra

Det er et betryggende sted jeg kan være meg selv uten at noen ser på meg som en annerledes person, Det er viktig siden jeg har ikke så veldig mange andre plasser enn der. Da kan jeg slappe litt mer og ike tenke på om jeg gjorde noe rart.

jeg føler de i FF forstå mer av hvordan vi har det og er der på en helt annen måte en de på skolen eller i BUP er. De er veldig og omtenkssomme og snille og uansett hva strekker ut en hånd og hjelper så mye de kan

Det å være med på helgesamling var litt skummelt i starten var mange nye som jeg ikke kjente men etter noen timer ble jeg trygg og la merke til at jeg kunne være meg selv og slappe av. Det er litt godt å vite at jeg har et sted som jeg kan være hundre prosent meg selv. Jeg prøver å lære meg å være meg sle andre steder også har jeg følt at jeg kan være meg selv i FF og det er et fint sted å være.

Hva betyr FF for deg?

Det at det er et bare er et bra sted for oss ungdommer og vi har det fint selv om alle sliter med sitt så går det an å tulle, le og ha det gøy sammen. At jeg ser for eksempel noen som sliter med det samme som meg kan le da kan jeg også le og ha det gøy at det går an selv om man har det vanskelig.

PROFF ØSTLANDET

Hvorfor tenker du FF må finnes

Det er viktig at de som benytter seg av tilbud at de kan ha et trygt sted å komme når de ikke er helt fornøyde og er vanskelig å fortelle det rett til de det gjelder at de får tilbakemelding fra de som har erfaring med det . Det er viktig å at det som er ikke helt bra i hjelpen kommer frem man trenger å vite hva som ikke funker for å kunne forbedre den hjelpen

Hva betyr FF for deg

For meg har det vært veldig meningsfullt å føle at man kan bidra med noe. Jeg kjenner på mestring og blir glad at jeg fikk til noe som betyr litt mer. Det er veldig viktig at man kan være en del av mestringsfølelse bygger veldig på hvordan man har det

For stemmen din tilbake frarøves i systemene og å kunne si meningen min men i FF får du muligheten til det også er det bare generelt å ha ting man mestrer og er meningsfullt for det kan være veldig viktig

PROFF NORD

Hvorfor tenker du FF må finnes?

For å få perspektivet fra de det gjelder frem. For det er oss det gjelder, det er litt sånn at for det første er alle forskjellig det er ikke alt som passer alle det er ikke bare A4 som går, da funker det bare for noen også har man resten som trenger annen type hjelp.

De må skjønne at det handler om å spre budskapet og kunnskapen fra barn og at det ikke er en plass man direkte for hjelp at det er ikke hovedmålet men at man får frem kunnskapen fra barn.

Hva betyr FF for deg?

En plass å få ut mange følelser og tanker og føle at man får stå litt opp for seg selv og for de som kommer til å gå gjennom systemet etterpå. Det er rettferdighet, det verste man kan gjøre er å ikke stå opp for seg selv ikke for at man ikke har prøvd, men har bare ikke blitt hørt i systemene men i FF er en plass som vil høre og noen som faktisk er på laget ditt sånn hundre prosent på alle punkter. Det jobbes for at de ikke skal være sånn.

PROFF ROGALAND

Hvorfor viktig at finnes?

FF hjelper meg til å si min mening og si at sånn er det i mitt hjerte og at jeg kan hjelpe andre som trenger hjelp. Det kjennes bra i hjertet å få hjelpe til at de som kommer etter får hjelp på grunn av meg. Siden jeg har erfaring med at de ikke hjelper meg.

Hva betyr FF for deg?

Det har hjulpet med til å åpne og det hjelper meg også ikke bare andre. Før jeg kunne ikke si noe nå jeg kan snakke foran mange mennesker og jeg skjønnte at jeg kunne si min mening og jeg kan norsk. Fordi alle de som er i FF lytter og hører på oss, vi kjenner at det er mange som hører på oss og åpner meg på grunn av de. Når vi snakker og de stiller spørsmål og gjøre alt de kan for å bruke den informasjon og vi har til å forandre Norge så de barn eller ungdommen som kommer skal få det bedre på grunn av oss. Og de hjelper meg til å si det som ligger i mitt hjerte.

Også er det så trygt å møte folk som hører på deg å forstår din følelse og mange ungdom som hjelper deg og vil være med deg når du sitter alene og skjønner hva problemer som du har.

På skolen jeg kan snakke men i fjor jeg kunne ikke snakke ff har hjulpet meg at jeg kan snakke og kan norsk og si min mening og nå jeg kan snakke på skolen og med mine venner.

PROFF ØSTLANDET

Hvorfor tenker du FF må finnes?

Da kan flere få sagt sin mening også får de som er under 18 si sin mening, de kan jo ikke stemme eller noe sånt så en plass der man får lov til det er ganske godt.

Hva betyr FF for deg?

For meg er det ganske greit at vi har det fordi da får vi sagt det vi føler og mener også kan det bli gjort noe og det å kjenne at man blir hørt og meningen blir tatt på alvor er ganske godt. I FF kan jeg si hva som helst uten at det går videre og at det er hundre prosent anonymt.

PROFF ØSTLANDET

Hvorfor tenker du FF må finnes?

De har hjulpet mange barn og fortsetter å hjelpe og det er en så bra måte å samle barn som har opplevd mye av det samme og vet hvordan det er i systemene.

Man får et annet samholdet og også møter du flere folk fra flere steder i landet.

Det var litt skummelt første gangen men alle var så velkomne og tok meg godt imot og da ble det veldig fort trygt og si hva jeg mente.

Hva betyr FF for deg?

Fått det bedre etter at jeg startet har kunnet snakke om ting og alle forstår det og hjelper å høre på det vi sier. Kunne stole på de voksne i FF og høre etter og da vet jeg at de er til å stole og at jeg vet at ingen får vite hva jeg sa.

PROFF ØSTLANDET

Hvorfor tenker du FF må finnes?

Fordi det er veldig mange norske systemer som fortsatt som ikke har blitt endret på veldig lenge. De kan gjøre feil og av og til at barn får det verre eller at de ikke får god hjelp. Da trenger vi en plass som barn kan si hva de trenger og som tar det på alvor

Det er et sted hvor alle kan komme uansett om du ikke har vært i noen av de heftigste systemene og si hva du tenker om skolen eller det du har erfaring for Norge trenger det også.

Hvis barn skulle sagt det voksne tenker så hører ingen og det blir feil det samme hvis voksne skulle sagt det barn mener, det må være barn som sier det barn mener og de voksne må høre på det barna sier.

Hva betyr FF for deg?

Jeg tenker at noen i FF kanskje ikke har et annet sted å gå og ikke har mange venner der de bor og kan komme til FF og være med de vennene man har her og det er et sted du blir aldri dømt. Du kan snakke fritt om dine råd og erfaringer.

Det er ingen i FF som dømmer hvis noen er annerledes eller for ting som man kanskje blir sett litt annerledes på andre steder hvis du har en annen seksuell legning eller er trans eller fra et annet land, du kan være deg selv. De voksne og Marit er veldig hyggelig og snille og bare ønsker og hjelpe og være der for barna, og det merker man og da blir det tryggere.

PROFF ØSTLANDET

Hvorfor må FF finnes?

Fordi at... både fordi det er bra for oss og for Norge. Både det at jeg kan dele mine erfaringer og gi råd sånn at skolen videre for andre kan bli bra og når jeg er på helgesamling i Bergen eller Tromsø eller noe, blir jeg jo kjent med mange flere, får venner rundt i Norge, som kanskje har opplevd noe av det samme eller jeg kan lære litt av de. Det er fint for da kan jeg liksom gå videre med ting jeg har hørt og erfart og nå lærer jeg så mye mer om barnekonvensjonen og politikere og hvordan regler som finnes i Norge. FF er jo et sted der mange kan komme til, og føle seg trygge og inkluderte, man er jo med for man har liksom vært i skolen og så har det ikke vært så bra. og hvis man ikke har det så bra på skolen kan FF være et sted man kan være for å være trygg. Det er liksom, med de voksne som jobbet der, de er veldig opptatt av barn og unge, det merker man veldig forskjell på, at de faktisk bryr seg. Det kan hende de på skolen faktisk bryr seg, men det blir mer trygt med FF da.

Hva betyr FF for deg?

Det betyr egentlig veldig mye for det er en ganske stor del av hverdagen min, når det er mye greier med FF, og jeg hadde ikke gjort det hvis det ikke hadde vært noe fint, hvis det ikke hadde kommet noe godt ut av det. Jeg føler FF faktisk gjør noe med det vi sier. Faktisk tar det inn. For på skolen eller noe sånn er det sånn at de later som at de hører på oss på ordentlig. Det er litt dumt, for det burde jo ikke være sånn, barn og unge har en mening om det, de bruker mer tid på skolen enn hjemme. Men med FF, det er liksom veldig sånn fint, for hvis jeg bare er i Oslo, selv om jeg ikke er invitert på profftreff eller noe sånt, vet jeg at det er ikke noe problem å komme dit. Det er som hjemme, du kan bare komme og gå som du vil. At du vet at du alltid er velkommen, selv om du ikke har fått en melding om det. Hvis det er folk der, er det bare å komme. Egentlig det å vite at man er velkommen. Det ganske fint. Det er ikke alle steder man bare føler seg velkommen. Alle er åpne for deg uansett.

PROFF - NORD

Hvorfor må FF finnes?

Fordi flere ungdommer trenger hjelp, og de tørr ikke snakke med barnevern, skole eller hjemme. Når ungdommer kommer til FF for å si meningen sin så er de veldig sterkt. Også når de kommer til FF så kan de gi råd. Fordi i FF så tenker de at barna er sterke, og når man gir råd sier de er rådene er viktig for FF.

Uten FF blir det vanskelig. Jeg kunne jo ikke snakke med noen. Fordi jeg stod ikke på noe. Men etterhvert når jeg hadde vært i FF så ble jeg jeg sterkere og kunne snakke med skole. Også da hjelper skolen meg, å si fra om dumme ting.

Hva betyr FF for deg?

Liksom, det kan kalles familie, et nytt liv med kjærlighet og sånne ting. Fordi liksom det er masse trygghet. Det er trygt fordi de stiller bra spørsmål, at de respekterer rådene mine. Merker det fordi liksom når vi snakker om råd og sånn så sier de at det er viktig og sier ting som «woow, dette trengs».